

Møte torsdag 8. november 1962 kl. 16

Medlemmene av den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite og sjøfarts- og fiskerikomiteen
Møte torsdag 8. november 1962 kl. 16.

Møtet ble ledet av utenriks- og konstitusjonskomiteens formann, F i n n M o e .

Til stede:

Fra sjøfarts- og fiskerikomiteen: Brommeland, Eikrem, Engan, Hamran, Johs. Holm (for Hareide), Asbj. Holm, Helge Jakobsen, Sunniva Hakestad Møller, Nybø, Johs. Olsen, Toppe og Warholm.

Fra den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite: Bondevik, Braadland, Kjøs, Langhelle, Flem (for Langlo), Finn Moe, Hambro (for Erling Petersen), Jakob Pettersen, Reinsnes, Røiseland, Rakel Seweriin, Borgen, Borten, Dahl, Granli (for Hegna), Hønsvold, Stray (for John Lyng), Johs. Olsen, Treholt og Klippenvåg (for Watnebryn).

Formannen: Dette møte er, som det fremgår av innkallelsen, sammenkalt fordi Regjeringen har ønsket å forelegge for de to komiteers medlemmer Regjeringens overveielser i Findus-saken om konsesjon på salget av bedriften i Hammerfest.

Jeg synes det er nødvendig å gjøre oppmerksom på av formelle grunner at dette ikke er noe møte i den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite, og heller ikke noe møte i sjøfarts- og fiskerikomiteen. Det er, om man vil, et møte med disse to komiteers medlemmer.

Med dette gir jeg ordet til fiskeriministeren, som vil redegjøre for saken.

Statsråd Lysø: Den 15. mai i år sendte A/S Freia på vegne av Findus International S.A. søknad til Industridepartementet om at dette selskap fikk konsesjon for ervervelse av aksjene i fiskeindustrianlegget Findus i Hammerfest. Søknaden er satt frem i henhold til en avtale som Freia/Marabou har inngått 14. april dette år med det sveitsiske konsern Nestlé på vegne av det stiftende selskap Findus International S.A. Firmaet er opprettet med 80 % sveitsisk og 20 % svensk kapital, idet Freia ikke skal delta direkte i selskapet, men gjennom Marabou, som er et datterselskap av Freia. Firmaets samlede aksjekapital er på 175 mill. sveitserfranc, eller ca. 290 mill. norske kroner.

I avtalekomplekset med Nestlé inngår salg av alle Findus' bedrifter for produksjon av dypfrosne matvareprodukter i Sverige, Danmark, Storbritannia, Italia og Norge, samt varemerket Findus.

Nestlé er et av Europas største industri- og salgsforetagender. Det eier for tiden henved 200 fabrikker, spredt over hele verden, og har ca. 75 000 ansatte. I Norge har Nestlé som kjent siden 1867 drevet De Norske Melkefabrikker.

Ved avtalekomplekset med Findus ved opprettelse av Findus International S.A. har konsernet Nestlé besluttet seg til å gå inn i produksjon og salg av dypfrosne

Møte torsdag 8. november 1962 kl. 16

matvareprodukter. Hoveddelen av avtalen med Findus er allerede gjennomført, idet Findus International har overtatt alle Findus-anlegg utenfor Norge. Retten til navnet og varemerket Findus ble overdratt før 14. juli i år. Overdragelsen er endelig også for så vidt angår Norge. Så lenge forpliktelsen til å overdra aksjene i det norske A/S Findus, Hammerfest, består, kan Freia nytte navnet og varemerket i Norge som hittil. Senere kan bare Findus International S.A. bruke det også i Norge.

Som en vil forstå er størstedelen av avtalen mellom de to selskaper gjennomført. Det som står igjen er overdragelsen av aksjene i A/S Findus, Hammerfest.

Avtalen om de norske interesser inneholder 4 hovedforpliktelser for fabrikkene Findus og Marabou:

1. Overdragelse av aksjene med de nødvendige tillatelser – konsesjon – til å eie og drive Findus-anlegget i Hammerfest
2. Overdragelse av Findus-navnet og Findus varemerke.
3. Begrensning av konkurransen når det gjelder frosne varer og varer som for øvrig har vært produsert av Findus.
4. Produksjons- og leveringsavtale som overgangsbestemmelse og for det tilfelle at forpliktelsene i punkt 1 ikke oppfylles – altså konsesjon.

Overdragelsen gjennomføres ved at Findus International overtar samtlige aksjer i A/S Findus, nominell verdi 8 mill. kroner, for 16 mill. kroner. Dessuten dekkes de nåværende eieres krav på selskapet, ca. 4,5 mill. kroner samt overtagelse av pantegjeld. Findus International vil således overta Findus Hammerfest for 45 mill. kroner.

Freia får utbetalt for sine 75 % av aksjekapitalen ca. 12 mill. kroner, og sitt tilgodehavende 3 mill. kroner, i alt 15 mill. kroner.

Overdragelsen av aksjene skal være gjennomført før 31. desember 1963, dog slik at Nestlé ensidig kan forlenge fristen til 31. desember 1964. Er nødvendig konsesjon ikke oppnådd innen utløpet av fristen, faller denne del av avtalen bort. De øvrige forpliktelser berøres imidlertid ikke av dette, da de forpliktelser som er nevnt i punktene 2–4 allerede er trådt i kraft, og deres gyldighet og varighet ikke er avhengig av om overdragelsen av Findus-interessene i Norge finner sted eller ikke. Disse forpliktelser har i hovedsaken sammenheng med avtalen om salg av Findus-interessene utenfor Norge og opprettelsen av Findus International S.A.

Inntil konsesjon blir gitt – eller om konsesjon ikke skulle bli gitt – har Nestlé i avtalen sikret seg leveringsplikt fra Findus i Hammerfest frem til 30. juni 1967 på følgende vilkår:

1) Anlegget skal forsyne Findus International med de varer det trenger, men selskapet har ingen plikt til å overta varer. Men blir de overtatt, skal de betales med fremstillingspris. Skatt og renter av aksjekapital er ikke medregnet.

2) Varer som Findus i Hammerfest måtte produsere mer enn Nestlé kjøper, kan ikke selges under Findus-merket.

Møte torsdag 8. november 1962 kl. 16

3) Freia/Marabou kan ikke selge anlegget i Hammerfest til andre før etter 30. juni 1967 uten å sikre at produksjons- og leveringsplikten oppfylles.

En kan si at Findus International derved er sikret nødvendige varekvanta i så lang tid at det vil være mulig å bygge opp et produksjonsanlegg i et annet land.

Det kan hevdes at denne saken er vanskelig å avgjøre, men la meg også si at resultatet av den avgjørelse som blir tatt, er uhyre viktig både for fiskerinæringen og Hammerfest by. Regjeringen har ikke tatt endelig avgjørelse i saken, da en først ville orientere den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite og sjøfarts- og fiskerikomiteen om saken. La meg allikevel på Fiskeridepartementets vegne og ut fra mine egne synspunkter komme med noen betraktninger.

Det er blitt sagt at Freia værsågod bør fortsette i den bedriften som den i sin tid bygget opp i Hammerfest. Det vil da være nærliggende å reise det spørsmålet: Hva er årsaken til at Freia/Marabou nå har trukket seg ut av fryseproduksjon og salg av dypfrosne varer? – I de mange samtaler for å orientere og sette seg inn i sakens forskjellige sider som har vært ført mellom brødrene Henning og Harald Throne-Holst og Fiskeridepartementet, har man fått det bestemte inntrykk at dette selskapet var kommet til et valg. De ble klar over at de ikke klarte å bære frem begge disse to virksomheter, Findus og Freia/Marabou sjokoladeindustri. Med de store investeringer som var nødvendige i salgs- og distribusjonsapparatet for å markedsføre de dypfrosne produktene, er de blitt klar over at dette har de ikke økonomisk evne til, de klarer det ikke. For dem ble det så et valg: Enten å gi opp Findus eller å gi opp den industrivirksomhet som de egentlig har vært basert på, sjokoladeindustrien, hvor de også stod overfor den faktiske kjensgjerning at de måtte foreta til dels store investeringer i moderniserings- og salgsarbeider. De klarte ikke å bære frem begge ting, og kom da til at de fant å måtte gå ut av frossenfiskproduksjonen – altså dypfrosne matvareprodukter, og konsentrere sin innsats om sjokolade og det som knytter seg til det.

Det er også et annet spørsmål som har vært reist i denne forbindelse. Det er blitt hevdet at bedriften i Hammerfest, ved at den blir overtatt av Nestlé, kan få en for dominerende monopolstilling innenfor fryseindustrien i Nord-Norge. Jeg vil gi noen betraktninger også om det spørsmålet.

Findus i Hammerfest har i dag en produksjonskapasitet som svarer til 10 pst. av kapasiteten i de tre nordlige fylker. I 1961 ble det av det kvantumet som ble oppfisket i de tre nordlige fylker, på over 300 000 tonn, anvendt til fryseindustrien omlag 20 pst. Av disse 20 pst., som fordeler seg på hele filetindustrien i Nord-Norge, har da Findus en andel som svarer til omlag 10 pst. Ut fra Fiskeridepartementets vurdering kan ikke vi på noen måte se at Findus i Hammerfest kan få noen monopolstilling i Nord-Norge, når vi vet at målsettingen framover må være å produsere et større kvantum til høyforedledede filetprodukter av det som bringes på land. Med andre ord: Man har her store reserver, og etter hvert som de blir utnyttet av filetindustrien i Nord-Norge, vil Hammerfest med sin produksjonskapasitet få en stadig mindre andel av det totale kvantum som blir produsert. Ut fra det kan ikke Fiskeridepartementet se at det er noen som helst grunn for de antagelser som har vært reist, om at firmaet vil få en slik monopolstilling.

Man kan også vurdere nærmere om man skal tvinge Freia til å drive en produksjon i Hammerfest etter at de har gått ut av denne virksomhet ved å nekte konsesjon eller utsette det på ubestemt tid. Det er klart at for bedriften og for fiskerinæringen totalt sett vil det reise problemer, det vil bli en usikkerhet omkring virksomheten i Hammerfest som vil være ytterst uheldig. Man må regne med at på de leveringsvilkår som Nestlé har sikret seg i denne kontrakten, vil ikke Freia være i stand til å modernisere eller holde dette anlegget ved like. Faktum blir vel at det kan skje en nedbygging av anlegget. I alle fall må det være klart at Freia da blir tvunget til å drive en virksomhet som de nå har kvittet seg med. For det annet vil man også ved det binde den kapital på 15 millioner som jeg allerede har nevnt, til Hammerfest-anlegget på en slik måte at de i stor utstrekning også vil bli avskåret fra å kunne satse på den industri og virksomhet i sjokoladebransjen som de har både lyst til og tro på, og som er deres egentlige virksomhet. Jeg nevner dette fordi det er faktorer som man må vurdere i denne forbindelse.

Administrasjonen av konsesjonsloven tilligger jo Industridepartementet, men når Fiskeridepartementet er kommet så vidt sterkt inn i denne saken, har det sin naturlige årsak i at det er Fiskeridepartementet som her har den næringspolitiske vurdering og derfor har måttet vurdere saken ut fra hensynet til fiskerinæringen i Nord-Norge, både fiskeriene som sådanne, og industri og salg av produkter i sin alminnelighet. Fiskeridepartementets og min egen vurdering av konsesjonsspørsmålet er da at det må være viktig for oss at bedriften i Hammerfest fortsatt kan være en fullt ut produksjonsdyktig bedrift som kan ta imot råstoff, foredle det, og ikke minst selge det. Ved å nekte konsesjon kan vi risikere at bedriften gradvis kan bli nedbygd, for etter noen år å bli innstillet. Jeg kjenner ikke til norske kapitalinteresser som overhodet er villige til eller har interesse av å gå inn i Findus-anlegget i Hammerfest. Derimot vet vi at Findus International har tatt over navnet og varemerket Findus, som vil bli brukt på verdensmarkedet for å selge bl.a. fiskeprodukter. Og kan ikke Nestlé få konsesjon på drift av anlegget i Hammerfest, er det vår oppfatning – min oppfatning – at konsernet sannsynligvis vil bygge sitt eget produksjonsanlegg for fiskeprodukter annetsteds, for Nestlé har alltid gått inn for det prinsipp at konsernet skal eie produksjonsbedriftene, det kommer jo også klart til uttrykk i de mange fabrikker som de har rundt om. Resultatet kan da bli at Nestlé bruker sitt verdensomfattende salgs- og distribusjonsapparat til omsetning av utenlandsk fisk med Findus-merket i konkurranse med norske fiskeprodukter.

Vi vet at det i dag fremdeles er stort behov for økt produksjons- og salgsinnsats i høyforedlede fiskeprodukter av en større del av det råstoffet av fisk som bringes på land, og videre at det hvert år, også i år, har vært mangel på kjøpere til å kunne ta imot fisken i Finnmark, med det resultat at fiskerne måtte avslutte fisket eller begrense fisket til to à tre dager i uka. Under disse forhold å gi avkall på de salgsmuligheter for norske fiskeprodukter som åpner seg ved dette verdensomfattende salgssapparat, mener jeg har liten sammenheng med viljen til å bedre lønnsomheten i fisket.

Møte torsdag 8. november 1962 kl. 16

Jeg vil tilføye at ved konsesjonen vil man fra myndighetenes – Industridepartementets – side sette konsesjonsvilkår. Fra Fiskeridepartementet har man overfor Industridepartementet uttalt som sin oppfatning at det vil være riktig at man har kontroll med bedriften i Hammerfest, og at det i konsesjonsvilkårene bør knyttes det vilkår at Findus i Hammerfest, ikke kan inngå produksjonsavtale med andre bedrifter i Norge, eller avtale om kjøp av ferdige produkter fra noen andre industrianlegg, utan at slik avtale blir forelagt departementet til godkjenning. Man vil på denne måten kunne avskjære enhver mulighet – om noen slik skulle være til stede eller gjøre seg gjeldende – for å underlegge seg en større del av produksjonskapasiteten, i Nord-Norge først og fremst. Gjennom disse vilkår for konsesjon skulle man dermed kunne ha full oversikt og full kontroll med den videre utvikling av anlegget.

Jeg tror at dette er i all korthet det som jeg foreløpig kan si. Jeg er naturligvis villig til å svare på spørsmål man måtte ønske å stille.

Formannen: Jeg skal takke statsråden for redegjørelsen. Er der noen som forlanger ordet?

Nybø: Det var bare et spørsmål i anledning av det statsråd Lysø sa nå sist, at Nestlé ikke kunne inngå noen avtale med noen annen bedrift uten at det ble godkjent av departementet. Hva med f.eks. et selskap som Felix? Eller Norfinn?

Statsråd Lysø: Det gjelder alle bedrifter. Avtaler som selskapet måtte ha interesse av å inngå med noen annen bedrift her i landet, må uten unntagelse godkjennes av departementet.

Nybø: Men de vil vel kunne inngå avtaler utenfor Norge, med selskaper som har utenlandsk kapital, uten at man kan gripe inn?

Statsråd Lysø: Ja, det er det naturligvis klart at vi ikke kan forhindre. Jeg kan i den forbindelse opplyse at Findus International har overtatt et stort, moderne filetfryseanlegg i Danmark, som var et av Findus' anlegg, og de har videre overtatt bl.a. et i Sverige som også produserer fiskeprodukter. Det er i all fall min oppfatning – industriministeren kan kanskje i tilfelle korrigere meg – at man ikke gjennom konsesjonsbestemmelser kan forhindre selskapet i å inngå produksjonsavtaler i andre land, det kan ikke være mulig.

Johs. Olsen: Jeg synes det hele er håndtert litt merkelig av Regjeringen, som jo burde være orientert på et tidligere tidspunkt – både da Findus ble anlagt i Hammerfest og også senere – om de muligheter som Freia/Marabou hadde for å opprette og drive en slik fiskeindustri. Forholdet var jo at alle var enige om at det var av stor interesse å få dette anlegget, fordi man måtte gå ut fra at firmaet hadde til hensikt å opparbeide en moderne internasjonal markedsføring av sine varer. At dette

Møte torsdag 8. november 1962 kl. 16

kunne finne sted under ledelse av et norsk firma, måtte man betrakte som en fordel både for fiskerinæringen og for landet som helhet.

Så bygde da Freia/Marabou opp Findus, uten statsstøtte i noen form. Det går bare noen år etterpå, så kommer de til Stortinget og ber Stortinget om 12,5 mill. kroner i støtte – en sak som vi behandlet i fiskerikomiteen og i Stortinget. De skulle gå til en utbygging og modernisering av anlegget. Det er jo bare noen få år siden dette skjedde. Jeg synes at Regjeringen i all fall da burde ha analysert mulighetene for det firmaet som skulle gå til denne utbyggingen, for å bringe på det rene om firmaet var levedyktig og hadde behov for en slik utbygging. Ikke lenge etterpå fikk vi til behandling i komiteen og i Stortinget spørsmålet om en prioritetsvikelse på 10 mill. kroner, det vil si at andre lån skulle gå foran. De kunne da foreta en topp-belåning – en større belåning enn før – på 10 millioner, når staten vek prioritet for dette beløp.

Den utbyggingen er ennå ikke ferdig. Den nye fabrikken som de har bygd – vesentlig med den støtten som staten har gitt – er så vidt kommet i gang. Det vil si, alle avdelingene er ikke kommet i gang ennå, men de er begynt å drive ved fabrikken. Men med en gang de er kommet i gang der, kommer Freia/Marabou og sier at nå er det så dårlig med den, nå makter de det ikke lenger.

Jeg vil si at man har jo fagfolk, og jeg synes virkelig at Regjeringen måtte ha kunnet benytte seg av fagfolk som kunne kikket litt i kortene og analysert om dette firmaet hadde muligheter og levedyktighet til å starte så stort som det gjorde. Nå sier de at de gir opp, de makter ikke mer, og de sier også at det har vært underskudd på driften i Hammerfest hele tiden. Samtidig selger de til Findus International, og aksjene deres i A/S Findus, Hammerfest og de øvrige Findus-anlegg blir vurdert til å være verd en kurs av 200 pst. Så vidt jeg kan forstå, er i all fall aksjene i A/S Findus, Hammerfest – den delen av Findus' anlegg – ikke verd 20 pst. Man kan si at det er en skjønnsmessig vurdering. Men hva er årsaken til at Nestlé tilbyr så god pris for disse aksjer? Det må vel være, hvis da ikke Regjeringen eller fiskeriministeren kan gi en annen forklaring på det, den støtte som staten har gitt. Jeg ser bort fra de lånene som vi har garantert for, for det er en sak for seg, men jeg tenker på den støtte som staten har gitt gjennom de skatteregler for Nord-Norge som tidligere er vedtatt, idet overføring av overskudd fra Freia til Findus har kunnet foretas uten beskatning. Jeg husker f.eks. at jeg et år leste Freias regnskap, hvor det var avsatt 1 million kroner "til kjøp av driftsmidler i Hammerfest", som det het, som gikk til Findus og på grunn av de spesielle skattereglene ble unndratt beskatning.

Dessuten er forholdet at Freia og Marabou – Freia eier 3/4 av andelskapitalen, Marabou 1/4 – har kjøpt varene fra A/S Findus til selvkostende. Det vil altså si at regnskapsmessig har A/S Findus ikke tapt noe på sin drift. Deres varer er solgt til slike priser at driften har balansert.

Men de sier altså – det sier jo Throne-Holst i dag også, og det burde egentlig vært fremlagt her som et fortrolig dokument – at Findus har drevet med underskudd og at de hele tiden har tapt på det. De har tapt på driften ved filet-anlegget i Hammerfest, og dessuten har de tapt på driften av det havfiskeselskap som også i

Møte torsdag 8. november 1962 kl. 16

realiteten eies av firmaet. Og det tapet som er oppstått der, er igjen blitt dekket 70–80 pst. av staten og Oslo kommune ved reduksjon av Freias årlige overskudd her i Oslo. Det gjelder såpass store beløp, det som på denne måten er overført, at den unndratte statsskatt og kommuneskatt vil utgjøre 70–80pst. av Findus-underskuddene.

I denne forbindelse vil jeg gjerne stille et spørsmål som jeg synes det er naturlig å stille hvis vi skal gi denne konsesjon og Findus skal gå over til et utenlandsk selskap. Staten har altså støttet dette anlegget så pass mye som det her er snakk om. – Selv da vi behandlet saken i fiskerikomiteen fikk vi jo ikke kikke i kortene engang så mye som nødvendig ville vært. – Spørsmålet er om staten har tenkt på å kreve noe tilbake av de midler som den i realiteten har støttet Findus med, og som har gjort at Nestlé kan tilby seg å kjøpe aksjene til en kurs av 200 pst. Da vi behandlet søknaden om å hjelpe dem med de 12,5 millioner, forhøyet de også aksjekapitalen, så vidt jeg husker, fra 4 til 8 millioner kroner. Nå får de altså da 16 mill. kroner igjen for den aksjekapitalen sin, når aksjekursen er 200. Jeg vil gjerne få vite om Regjeringen har drøftet spørsmålet om å få tilbake noen av disse pengene, for vi trengte dem gjerne til andre anlegg.

Statsråd Lysø: Jeg kan ikke være med på – la meg si – det tankeeksperimentet til Johs. Olsen at den eventuelle støtte som har vært gitt fra staten til Findus i Hammerfest, skulle bli godskrevet det nye selskapet på noe som helst vis. Det skal jo betale Findus med 45 mill. kroner. Man må vel heller si det slik at det som eventuelt er gitt i form av skattenedskrivning i henhold til Nord-Norgefondet, ikke kommer det nye selskapet til gode, men det må vel komme Freia til gode, da det nye selskap skal betale – som jeg allerede har nevnt – 45 mill. kroner, en meget høy pris, for anlegget i Hammerfest.

Når det gjelder de 200 pst. for aksjene, tror jeg at jeg kan svare på det: De har vært villige til å betale for disse Findus-interessene og navnet Findus en meget høy sum fordi de da overtar dette produksjonsapparatet og Findus-navnet og kan gå inn på verdensmarkedet med dypfrysede produkter. Begrunnelsen for den høye pris som Nestlé har betalt, ikke bare for Findus i Norge, men også for de andre anleggene utenfor Norge, ligger etter min oppfatning i deres vurdering av verdien av å få hånd om disse produksjonsapparater og varemerket som de med en gang kan anvende på verdensmarkedet. Det tror jeg forklarer at de bl.a. har vært villig til å betale 200 pst. for aksjene i Hammerfest.

Når det gjelder det lånet som Utbyggingsfondet, med godkjenning av Stortinget, har gitt til Findus i Hammerfest, har ikke Regjeringen for sin del drøftet den siden av saken, og jeg vet heller ikke om Utbyggingsfondet har gjort det. Men jeg skulle anta at det nye selskapet med en aksjekapital på ca. 280 millioner er god for den fordringen som Utbyggingsfondet har i selskapet på 12,5 mill. kroner.

Engan: Det får være oss tilgitt at det er noen av oss som ser med ikke så liten bekymring på fiskeriministerens framstilling av saken i dag. Fiskeriministeren bedyrer at det ikke blir tale om noen monopolstilling for det nye konsern. Det er en

Møte torsdag 8. november 1962 kl. 16

kjensgjerning at Findus i Hammerfest i fiskefattige tider stadig har hatt råstoffproblemer. Det er også en kjensgjerning at bedriften enkelte tider har drevet med overbud, og dermed dirigert en del av fiskeflåten som naturlig sokner til andre bedrifter, inn til Hammerfest. Når fiskeriministeren mener at vi skal stille strenge konsesjonsvilkår – så vidt jeg forstod ham – så vil jeg gjerne stille ham det spørsmål: Kan man ved konsesjonsvilkår nekte den nye bedriften å drive med overbud som vil føre til at man risikerer at de kan dirigere stordelen av fiskeflåten på Finnmarkskysten inn til bedriften i Hammerfest og derved ødelegge de bedrifter som ligger lenger nord, f.eks. i Båtsfjord, Honningsvåg osv.? Jeg tror ikke det skal så stor fantasi til for å regne seg til at det er nok med et halvt års råstoffmangel for å få en del av de bedriftene konkurs.

Vel, så kommer jeg til fiskeriministerens bedyrkelse av at man gjennom konsesjonsvilkårene vil kunne nekte den nye bedriften å kjøpe opp bedrifter. Jeg tror ikke det kan være mulig å tenke seg at ikke det nye storkonsernet, med den voldsomme kapitalen, likevel kan kjøpe opp bedrifter og derved legge under seg store fiskeriinteresser langs Finnmarkskysten. Det ser jeg som en meget stor fare nasjonalt.

Jeg må si at det er en dyster sak vi har framfor oss i dag, så jeg vil be Regjeringen tenke godt over den, før man tar et avgjørende standpunkt.

Bondevik: Eg har ikkje føresetnader for å kunna setja meg inn i ei så komplisert sak som denne etter ei så stutt orientering som den fiskeriministeren her har gjeve, og eg kan difor ikkje vurdera alle sider ved sjølve saka. Men eg vil likevel koma med nokre moment – eller nokre refleksjonar, er det vel kanskje rettare å kalla det.

Fiskeriministeren sa at Regjeringa ikkje hadde teke noko endeleg standpunkt. Og det er ingen tvil om at det er rett. Men i realiteten får ein inntrykk av at det likevel er gjort. Dersom det er rett, det som har stått i "Arbeiderbladet", får ein inntrykk av at saka i realiteten er avgjort. Men sjølv sagt står Regjeringa fritt til eventuelt å kunna ta eit nytt standpunkt dersom den meldinga er rett – det kan eg ikkje døma om.

Men eg vil koma litt inn på det som fiskeriministeren tala om når det galdt det at sume var redde for at det kunne verta ei monopolstilling for det nye selskapet i Nord-Noreg. Så vidt eg skjønna fiskeriministeren, meinte han at det nye Findus – for å kalla det slik – ville få ein stadig mindre del av produksjonen i Nord-Noreg. Eg skjønna ikkje korleis ein kan vera så sikker på ei slik utvikling – at ein alt på det noverande tidspunkt kan vera sikker på korleis det nye Findus, eller Nestlé, vil utvikla seg, og korleis det eventuelt vil leggja produkta og produksjonen inn under seg. Det er mogleg det går slik at det vil verta ein liten del det nye selskapet får, men å kunna vera nokolunde sikker på det, synest eg er vanskeleg i den noverande situasjon. Eg vonar at eg ikkje har misforstått fiskeriministeren, og eg ber om å få det retta dersom eg har misforstått situasjonen der.

Møte torsdag 8. november 1962 kl. 16

Fiskeriministeren meinte også at dersom det ikkje skjedde noko nytt, kunne det henda at Findus måtte avvikla i Hammerfest. Og det er sjølvsagt mogleg; at noko slikt kan skje, må ein vel rekna med i nær sagt alle verksemdar.

Når eg nemner desse momenta, er det fordi eg ikkje er så heilt sikker på om dei argumenta som vert lagde fram frå dei som no ynskjer å koma over til ein ny status og få konsesjon, alltid er så reelle, eller om det kanskje er noko forretningstaktikk bak. Og dersom ein skulle rekna med at det var noko slikt, er eg for mitt vedkomande ikkje så sikker på at ein skal sjå så mørkt på det selskapet som eksisterer i dag – om det vil gå slik som dei meiner det vil gå dersom dei ikkje får koma over på ein ny basis. Difor stiller eg meg nokså tvilande til det spørsmålet om det er rett på det noverande tidspunkt å gje konsesjon til det nye selskapet, med dei konsekvensar som etter mitt skjøn *må* fylgja av det i framtida.

Johs. Olsen: For å begynne med det som fiskeriministeren nevnte, at Findus har 10 % av frysekapasiteten i Nord-Norge og ikke avtar mer fisk enn 10 % av kvantumet i Nord-Norge, så kan nok det være riktig. Men vi har jo f.eks. hatt til behandling her anlegget i Melbu, hvor det alltid har vært hevdet at de har fått for lite fisk for den kapasiteten de hadde, og at de kunne ha fått lønnsom drift hvis de hadde fått fisk nok. På samme måte hevder Frionor at de kunne ha solgt mer hvis de hadde fått mer fisk. Frionor, som er en sammenslutning av alle norske fryserier, er jo salgsorganet for all frossenfisk, og har enerett til å selge i andre land. Når Findus og Felix og Norfinn i Kristiansund selger utenom Frionor, skjer dette ved den dispensasjon departementet har gitt.

Stort sett er utbyggingen av fryserier langs kysten på Nord-Norge og den kapasitet de har, stor nok. Det man mangler er mindre anlegg ute i fiskeværerne. Det kan jo bo flere hundre mennesker i et fiskevær, og det gjelder å skaffe folkene der beskjeftigelse. Det er jo også der den beste fisken bringes på land.

De største anleggene har vi i Melbu, Gryllefjord, Tromsø, Hammerfest, Honningsvåg, Båtsfjord og Vardø – ja, kanskje det mangler noe i Vardø, men alle de andre har større anlegg hvor kapasiteten er tilstrekkelig og det ofte hender at de får for lite fisk.

Når det sies at Findus avtar bare 10 % av det kvantum som fiskes i Nord-Norge, må man huske på at det også er andre produksjonsgrener som avtar fisk, og at det også er andre markeder som det skal produseres og leveres fisk til. Vi har f.eks. ferskfiskeeksporten, som tar en betydelig del i en tid av året. Vi har en del saltfisk – ikke så meget, den går mest av Grønlands- og havfisket ellers. Vi har tørrfiskproduksjonen, som ligger naturlig til rette i den tid av året da det er mye fisk i Nord-Norge, om våren, da er det nettopp tørrfiskproduksjonen som må ta hovedkvantumet. Og der har vi produksjonskapasitet nok, slik at en utvidelse av et fryseri eller to eller bygging av et fryseri eller to, vil bety så lite om våren når det virkelig er fisk nok, at det hverken vil gjøre fra eller til. Det som betyr noe der, er at det allerede er bygget opp fiskebruk som kan ta imot den fisken som kommer om våren.

Dessuten er det en annen ting å ta i betraktning: At en betydelig del av det kvantum som fiskes i Nord-Norge ikke kan anvendes til filet – det kan ikke med den beste vilje gå til filet, det må gå til annen anvendelse. Det er f.eks. nær sagt 10-millionvis av kilo sei som fiskes midt på sommeren i den beste sesongen som har rødåte, som gjør at den ikke kan anvendes til filet, eller i hvert fall bare i meget liten utstrekning. Det samme gjelder de store torskefiskeriene. Vi har loddefisket i Finnmark hvor fisken er sprengt med lodde, så det blir dårlig filetkvalitet, slik at også bare en liten del av den fisken kan brukes til filet. Det er disse sesongene som skaffer de store kvanta, så det går ikke an å si at Findus bare avtar 10 % av det totale kvantum i Nord-Norge, for hvis man unntar den fisken som det ikke går an å produsere til filet, vil prosenttallet bli et ganske annet.

Vi har også en del andre fryserier enn dem jeg har nevnt, og det er riktig som hr. Engan sa, at de har manglet fisk, og det samme har Findus, uten ytterligere utbygging. Alt dette viser at frysekapasiteten på de større steder er tilstrekkelig utbygget.

Når det gjelder den fisken som ikke kunne bli produsert i vår, f.eks. hysen i Øst-Finnmark, så vil slikt kunne rettes på ved føringstilskudd. Frihagen-komiteen har konkludert med at man bør gå over til bevilgning av føringstilskudd for fisk for å få utnyttet kapasiteten i de fryseriene vi har langsetter kysten, i første rekke i Nord-Norge. Når vi får det i sving, vil vi kunne få fisken til fryseri uten å bygge nye fryserier eller utvide dem vi har.

Jeg kommer nå til det som hos fiskerne selv skaper de største betenkeligheter. Finnmarkskysten er jo meget lang, og om våren er den fiskestedet for fiskere helt fra Vestlandet, og nordover til Nordland, Troms og Finnmark, som til sammen har halvparten av landets fiskere. Men når loddefisket er forbi, er det finnmarksfiskerne som har sitt fiskefelt der, og som fisker ved hele raden av fiskevær som er bygget opp fra Øksfjord i vest, kan en si, og til Vardø og enda lenger øst. I fiskeværene er det bygget fryserier, og når fisken kommer inn, skaper det arbeid og inntekter for folkene som bor der, og fiskerne får kort vei med fisken. Men hvis det da skulle komme et stort anlegg i Hammerfest – vi har jo allerede merket det med den størrelse Findus har i dag, men la oss si at det ble dobbelt så stort – så må det jo ha tilsvarende mer råstoff, og hvor skulle det få råstoffet fra? Vår erfaring er at de forsøker å få råstoffet der det er mulig å få det, og da må det bli økt konkurranse om råstoffet langs hele Finnmarkskysten. Og greier de da å ta råstoffet fra fiskeværene lenger øst, så hindrer de de fiskeværene fiskerne naturlig sogner til, i å få råstoff og fratar de folk som bor der mulighetene for arbeid. Det er det som er frykten på fiskerhold i Finnmark, Troms og Nordland fylker først og fremst, og det kan skape en uro som vil skade hele næringen.

Jeg har merket meg at Kontaktutvalget for fiskerinæringen da vi behandlet spørsmålet om medlemskap i EEC, bl.a. sa i sin uttalelse om fisket:

"På samme måte vil fiskerne og tilvirkerne synes at det hører med til deres naturgitte rettigheter at omlasting, pakking og tilvirkning av fisk enten den nå foregår på sjøen, innenfor fiskerigrensen eller på land, skal være

Møte torsdag 8. november 1962 kl. 16

forbeholdt befolkningen på kysten. Noe annet vil føles som om selve grunnlaget for det eneste yrke som mange steder kan drives, blir angrepet. Vesentlige endringer i lovgivningen kan få følger for næringsvirksomheten og bosettingen i kystdistriktene som det i dag er vanskelig å se rekkevidden av. Man vil peke på at Norge i forhold til de aller fleste land i Vest-Europa har en beliggenhet og et naturgrunnlag som reiser spesielle problemer. Man antar derfor at det både ut fra økonomiske og andre betraktninger er nødvendig ikke å tape det nasjonale herredømme over fiskerinæringen."

Dette sier Kontaktutvalget for fiskerinæringen. Og det var ut fra dette syn når det gjelder fiskerinæringen at flertallet både i den utvidede utenrikskomite og i Stortinget gikk inn for å søke forhandling om medlemskap i EEC på grunnlag av art. 237.

Jeg har drøftet dette med fiskerne nokså grundig flere ganger, nærmere bestemt fiskerne i Nord-Norge, Råfisklagets distrikt. De er kommet til at denne konsesjonssøknaden må stilles i bero foreløpig. De er enig i en slik uttalelse:

"Regjeringen anmodes om å stille konsesjonssøknaden fra A/S Findus i bero inntil 31/12 1965. Dette tidsrom er også nødvendig for å få en avklaring om Norges medlemskap i EEC og den rasjonalisering som den bebudede konsesjonslov for fryserinæringen innebærer."

Vi har på trappene et forslag til konsesjonslov om fryserinæringen, noe vi tidligere ikke har hatt, men som er bebudet, og som jeg tror vi får til stortingsbehandling før vi slutter av denne sesjon. Også ut fra det tror jeg derfor det vil være forhastet å gi Regjeringen det råd fra oss her at den bare skal gi konsesjon, i all fall før vi har mottatt forslaget og vet hvilke prinsipper det bygger på, hvilke restriksjoner som tas og hvilke vilkår som stilles for en konsesjon i fryserinæringen.

Det er også en annen ting som forekommer meg merkelig når man vil gi denne konsesjon nå. Det er at vi jo nettopp vil ha denne nye loven om konsesjon for anlegg av fryserier for å verne om etableringsretten hvis vi kommer inn i EEC, for at det ikke skal bli altfor mange utenlandske kapitalkonserner som starter med en eneste gang, som de jo kan gjøre etter Roma-traktaten. Vi vil ha en lovgivning på det området, så vi på det grunnlag kan hindre en slik etablering og bevare vårt nasjonale herredømme over de forskjellige næringer.

La oss si at vi kommer inn i EEC. Hvordan kan vi da overfor engelske eller tyske konserner som står ferdige til å etablere seg på vår kyst på tross av at vi har fryserier nok, men for å få herredømme over produksjonen – salget har de allerede herredømme over i sitt eget land – hvordan kan vi da legge vanskeligheter i veien og si at vi ønsker ikke dere hit, når vi på forhånd har gitt konsesjon til et utenlandsk konsern fra et land som ikke en gang er fullverdig medlem av Fellesskapet, nemlig Sveits? Jeg synes alle ting skulle tilsi at vi ikke hoppet på dette med en gang.

Så er det konsekvensene. Hva vil skje om vi f.eks. sier at vi vil stille saken i bero i tre år? Jo, som nevnt av fiskeriministeren går avtalen mellom Freia/Marabou/Findus og Nestlé ut på at Findus Hammerfest skal levere produkter til Nestlé i fem år, til og med 1967, i den utstrekning Nestlé kan ta imot. Men hvis

Møte torsdag 8. november 1962 kl. 16

Nestlé sier at de ikke kan ta imot i første omgang, for selskapet har ikke bygd ut sitt salgsapparat slik at det kan ta imot den produksjon som Findus kan levere, hva så?

Vi har nå den utveien at vi har Frionor som kan ta imot produktene. Dette selskapet har ekspandert suksessivt og har gått fram år etter år. Fra 1960 til 1961 økte det sin eksport av frossenfisk med 34 pst., og er allerede oppe i en eksport på 100 mill. kroner, og selskapet har muligheter for å øke salget ytterligere.

Administrasjonen i Frionor sier det er feil å tro at man må ha så mange hundrer av millioner for å bygge ut salgsapparatet. Dette selskapet har ikke noen hundrer av millioner, men det selger filet til 30 land, og hånd i hånd med utvidelsen av produksjonen har det utvidet sitt salg og vunnet nye markeder.

Når Nestlé tilbyr å overta aksjene i Findus til en kurs av 200, må man tenke at det ligger noe bak. Som det også ble nevnt av fiskeriministeren, er det merket "Findus" selskapet vil ha. Det er et varemerke som er innarbeidet på de forskjellige markeder, først og fremst i Europa, og det ligger nær å anta at selskapet vil ha dette merket for å innarbeide seg på de andre markeder i konkurranse med Frionor.

Jeg vil bare si at det er ikke uten grunn fiskerne er betenkt. Jeg vil igjen referere det forslag jeg alt har referert som et diskusjonsgrunnlag:

"Regjeringen anmodes om å stille konsesjonssøknaden fra A/S Findus i bero inntil 31. desember 1965. Dette tidsrom er også nødvendig for å få en avklaring om Norges medlemskap i EEC og den rasjonalisering som den bebudede konsesjonslov for fryserinæringen innebærer."

Statsråd Lysø: Jeg tror kanskje det er nødvendig for meg å komme inn med noen bemerkninger til det som er sagt her, før vi går videre, for ellers kan det kanskje bli vanskelig å oppsummere saken.

Hr. Bondevik var inne på spørsmålet om man fra departementets side var sikker på at Findus ikke ville få noen monopolstilling. Med den oversikt vi har, kan vi ikke innse at det er mulig at Findus i Hammerfest kan få noen monopolstilling. Man skal jo være oppmerksom på at anlegget står der, og kapasiteten ved Findus-anlegget i Hammerfest har vært bortimot fullt utnyttet. Anlegget har ved full utnyttelse en produksjonskapasitet på om lag 10 000 tonn filet. Med den siste utbyggingen er det ikke mer, og vi kan ikke se at Findus med en så vidt begrenset produksjonskapasitet kan innta noen monopolstilling i produksjonen. Jeg kan nevne at i 1961 eksporterte Findus av sin produksjon mellom 8 000 og 9 000 tonn filet, mens Frionor i samme tidsrom – altså det siste året – eksporterte bortimot 40 000 tonn.

Vi har ennå store reserver av råstoff, hvis man bare kunne selge mer frosne produkter, det er helt opplagt. Fisket har nå hvert eneste år i det siste måtte innstilles – eller begrenses om sommeren og høsten av førsteklasses råstoff i Finnmark for filet, også i år. Findus har kjørt for fullt med å utnytte dette råstoff, og andre anlegg har gjort det samme, men allikevel er den situasjon oppstått.

Møte torsdag 8. november 1962 kl. 16

Hypotetisk kan man si og mene mange ting, men vi har vel ikke noe grunnlag for å tro at Findus i Hammerfest vil ha interesse av å betale mer for produktene enn andre, de driver jo forretning, så vi kan ikke se at det er noen fare der.

Dertil kommer at lov om konsesjon for utbygging av fryseriene nå med det første vil bli fremmet for Stortinget, og hvis den blir vedtatt av Stortinget, vil man gjennom konsesjonsvilkårene ha full kontroll så vel over Findus som andre selskaper. Selv uten den loven som nå vil bli fremmet, vil ikke Findus kunne kjøpe andre anlegg i Finnmark uten å måtte få konsesjon på det. Ved anlegget i Hammerfest er det overhodet ikke utvidelsesmuligheter.

Jeg vil understreke at det er en riktig utvikling som har vært ved Findus i Hammerfest; når anlegget i denne tid i noen grad har hatt produksjonsavtale med mindre tilvirkningsanlegg for halvfabrikata ute i distriktet, er det akkurat den veien vi må gå i Nord-Norge for å få utnyttet råstoffet på en mest mulig effektiv måte, at produktene blir mest mulig foredlet på de mindre stedene, der råstoffet bringes på land. Men det er bare et stort selskap som kan gjøre det, Findus har gjort det. Men selv dette kan ikke Findus gjøre uten videre; det må godkjennes av myndighetene om de skal gå inn på en sånn produksjonsavtale, slik det har vært praktisert, og den utviklingen er jo alle enige om er riktig.

Ut fra dette mener vi det ikke er noen fare for at dette anlegget kan få noen monopolstilling.

Det andre spørsmålet fra hr. Bondevik var om Findus vil avvikle i Hammerfest. Det vet man jo ikke. Men det man vet, er at Findus – eller Freia – hvis konsesjon blir nektet eller blir utsatt på ubestemt tid, blir tvunget til å fortsette en virksomhet som de ikke vil fortsette med, med de ulempene og den usikkerheten som det vil skape både for fiskeavtaket og for Hammerfest by. Man skal huske på at det er jo ca. 900 arbeidere som er knyttet til denne bedriften i Hammerfest, så også fra den side sett er spørsmålet av stor betydning. Og for fiskeriene vil det være ytterst betenkelig om denne bedriften skal kastes ut i usikkerhet.

Når det gjelder Frionor, som har vært nevnt her, vil jeg opplyse at man fra departementets side er fullt oppmerksom på det behov som er til stede for kapital til modernisering av disse anleggene. Vi venter bare på eksportutvalget som, så vidt vi har erfart, nå på det nærmeste er ferdig med gjennomgåingen av Fi-No-Tro anleggene i Finnmark og som konkluderer med et investeringsprogram. Så snart dette foreligger, vil departementet ta opp den siden av saken. Fi-No-Tro – Finnmark og Nord-Troms Fiskeindustrianlegg – vil ved en modernisering kunne stå fullt på høyde med Findus i Hammerfest konkurransemessig.

Når det gjelder det som ble nevnt om en produksjonskapasitet på 10 pst., vil jeg for at det ikke skal bli misforstått, nevne at den produksjonskapasitet som Findus har i dag etter den siste utbygging, utgjør 10 pst. av den samlede produksjonskapasitet i Nord-Norge.

Hr. Johs. Olsen sier at Findus vil bygge ut til dobbelt kapasitet. Men om det skulle være interesse for det, så vil i all fall myndighetene ha full adgang til å kontrollere den utbyggingen.

Møte torsdag 8. november 1962 kl. 16

Videre sa hr. Johs. Olsen at saken har vært drøftet med fiskerne. For at det ikke skal bli misforstått, vil jeg si at denne saken har ikke vært forelagt for fiskeriorganisasjonene. Vi anser ikke at en slik sak egner seg til det. De uttalelser som er kommet, er tilfeldige uttalelser fra enkelte i Nord-Norge. Jeg er oppmerksom på disse. Men når man skal gi en uttalelse i en så vidt omfattende sak som denne, må man naturligvis kjenne alle forhold før man uttaler seg, for at man kan si at uttalelsen bygger på en reell vurdering av saken, og jeg vil understreke at det foreligger ikke.

Flem: På bakgrunn av det som statsråden no sa, vil eg seie at det er vel ikkje så greitt for mange av oss her heller å vurdere denne saka, nettopp fordi me ikkje har materiale til å vurdere ho. Me har ikkje stort anna enn den orienteringa som statsråden no las opp for oss her, og det må innrømmast at det er litt tynt for å uttale seg i ei så viktig sak som denne. For mitt vedkomande må det då berre verte nokre generelle betraktningar om saka, når det gjeld synet på ho ut frå eit fiskeripolitisk og eit nasjonalt synspunkt.

Det er sjølvsagt to hovudting som klårt kjem fram her. Det er på den eine sida kva som vil skje dersom verkeleg Nestlé-selskapet får konsesjon, og på den andre sida kva som vil skje dersom det ikkje får konsesjon.

Når det gjeld det siste, vil det sjølvsagt vere viktig å ha både rekneskapsutdrag og status for Findus. Det verkar i all fall for meg noko uforståeleg at det her etter så kort tid og etter så stor satsing både frå selskapet og frå staten skulle ha teke ei slik vending. Eg veit ikkje om det har vore ei feilvurdering frå selskapet alt frå starten, og vel då også frå staten si side, eller kva som kan liggje til grunn for at saka har vorte så akutt på denne måten. I all fall verkar det ikkje overtydande for meg.

Det er sjølvsagt mange ting som kjem inn i denne samanheng, men når ein ikkje har noko saksmateriale, er det litt vanskeleg å kome inn på det.

Når det gjeld vurderinga av dette Nestlé-firmaet og den prognosen statsråden der ga, at det truleg ikkje ville utvikle seg noko utover det som er i dag, så synest eg det må vere dårleg fundert frå dette selskapet når det reknar med å få balanse i drifta på grunnlag av den kapasitet som er i dag. Då må i all fall anlegget kunne utnyttast på ein langt betre måte enn det noverande selskapet kan gjere, for elles måtte også dette kunne vente å få balanse i drifta.

Det er også andre ting som knyter seg til denne saka. Som hr. Nybø var så vidt inne på i starten, kan det tenkjast at selskapet kan utvide sine interesser i Norfinn eller i Felix. Eg kjenner ikkje nok til desse ting, eg berre reiser spørsmålet her. Som eg begynte med, er det så mange ting eg ikkje kjenner til, at det er vanskeleg å kome inn på sjølve saka, og det er vanskeleg å kunne gjere seg opp ei skikkeleg vurdering av ho.

Når det så gjeld det som hr. Johs. Olsen var inne på, om fiskarane sitt syn her, så trur eg det han ga uttrykk for, er nokså dekkjande. Også etter min kjennskap til

Møte torsdag 8. november 1962 kl. 16

det syn fiskarane har, er dei skeptiske om kva dette kan føre til. Eg trur det er den vanlege oreigninga også på mine kantar, så vidt som eg kjenner til.

Det er ein ting til ved denne saka som eg synest kjem litt på tverke. Det er tidspunktet, som eg synest er lite heldig.

Eg skal vere den første til å gje fiskeriministeren rett i at ein her i Norge ikkje har vore særleg korkje fantasifull eller dyktig når det gjeld å take vare på og foredle og marknadsføre fiskeriprodukt, men på den andre sida er det eit langt steg frå det til – ein kan kanskje seie – ei form for sjølvoppgjeving, som det ligg i denne saka me no drøftar. Eg ser det i all fall slik, særleg når det gjeld ei så pass stor næring, ein så pass stor butikk, som dei norske fiskeria er. Me måtte kunne klare å drive stort nok med foredling og marknadsføring og greie den jobben. Eg kan ikkje forsone meg med den motsette tanken; dersom me skulle sjå problema på den måten, ville det fort gå gale.

Ein kan vel seia at dette med foredling og marknadsføring har fått ny aktualitet i den seinare tid, og at søkjelyset er vorte retta mot det. Søkjelyset har til no kanskje nokså einsidig vore retta mot sjølvve fangsten og avkastinga av denne; der trur eg me er komne så langt som det i augneblinken er mogleg å koma, men at det ikkje er vorte følgt opp når det gjeld foredling og marknadsføring. Dersom denne saka eventuelt kunne utsetjast ei stund, er det eit spørsmål om me ikkje etter kvart vil kome til å stå sterkare også i foredling og marknadsføring.

Som eg nettopp nemnde, er det absolutt nødvendig i ei så stor næring at Norge kan turnere tinga. Dersom me ikkje skal kunne klare det i ei så stor næring, så forstår eg ikkje korleis det skal gå med alle dei små næringane våre, når me i marknadsføringa der får konkurransen frå utlandet, og kva som skal bli konsekvensen der, dersom ein skal gå inn for den sjølvoppgjevingslina som eg har kalla det her.

Det er sjølv sagt mange ting som knyter seg til sjølvve saka, men som eg sa, er det vanskeleg å kome inn på det, fordi eg ikkje kjenner meir til saka. Eg vil berre ha sagt at eg ser med stor bekymring på utviklinga, og eg vil stø det framlegget eller den uttalen som hr. Johs. Olsen kom med.

Nybø: Hr. formann, til dagsordenen.

Så vidt jeg forstår, var vi innkalt til en orientering om denne saken, og det har vi da fått av fiskeriministeren. Men hvis vi skal diskutere saken her og eventuelt, som hr. Johs. Olsen sa, gi Regjeringen råd på grunnlag av den orienteringen, så mener i all fall jeg at det føler ikke jeg meg kompetent til, etter at vi har fått en så pass innfløkt sak foredratt her en gang. Da måtte vi ha fått det foredraget forelagt oss, så vi kunne hatt anledning til å se det på forhånd.

Formannen: I den anledning vil jeg få lov å si at det er ikke hensikten her å foreta noen avstemning eller stemme over noe forslag. Dette møte er av samme art som tidligere møter vi har hatt, og det som foregår, er at Regjeringen rådfører seg med de interesserte komite-medlemmer for å høre hva de har å si. Men dette er ikke på noen måte noe besluttende eller stemmende organ. Det er Regjeringen selv som

Møte torsdag 8. november 1962 kl. 16

må ta det fulle konstitusjonelle ansvar for det den gjør på bakgrunn av det den har erfart på møtet her i komiteen. Om Regjeringen da vil vurdere situasjonen slik at den vil komme tilbake med saken og forelegge dokumenter, eller hva den vil gjøre, det blir da dens egen sak. Det er situasjonen. Her engasjeres ikke noe konstitusjonelt ansvar for noen av de medlemmer som er til stede.

Bondevik: I samband med det spørsmålet som hr. Nybø no reiste, vil eg gjerne seia at eg for mitt vedkomande i all fall ikkje vil ta fullt så lett på denne sak som eg har inntrykk av at formannen gjorde. Det er klart at Regjeringa har det fulle konstitusjonelle ansvar, men når Regjeringa kjem og spør om råd, som eg forstår er tilfellet her, har ein også ansvar for eventuelt å seia si meining. Eg trur ikkje me skal driva noko diskusjon oss imellom og hefta vekk tida på den måten, men det er vel ingen grunn for Regjeringa til å kalla saman dette møtet, dersom ho ikkje ville høyra litt på kva *andre* meinte om spørsmålet. Då hadde vi ingen ting her å gjera.

Difor kjenner i all fall eg det som eit visst ansvar når saka er lagd fram, og det er grunnen til at eg sa nokre ord om ho, så langt som eg forstår dette. Dersom ein *ikkje* seier noko, så har me opplevd før at ein seinare vert konfrontert med dette – saka vart lagd fram for dykk, men me høyrde ikkje noko. Då fell det trass i alt eit personleg ansvar på den som har vore til stades. Det vil eg gjerne ha slege fast for mitt vedkomande.

Formannen: Jeg må få lov å protestere mot at jeg skulle ha tatt lett på saken. Jeg har bare villet beskrive den situasjon som foreligger. Det er opp til hvert enkelt medlem å avgjøre hvordan han vil stille seg til dette. Det er full adgang til å si til Regjeringen at vi vil eventuelt ikke ta noen stilling her, vi vil se ytterligere dokumenter. Det er helt klart. Men jeg ville bare gjøre det helt klart at i denne forsamling kan det ikke stemmes eller vedtas noe forslag.

Helge Jakobsen: Jeg vil si med en gang at jeg setter pris på at vi er innkalt for å få denne orientering av fiskeriministeren. Denne saken har selvfølgelig stor interesse, men for mitt vedkommende i all fall så har jeg ikke de opplysninger jeg trenger for å kunne ta stilling til den. Jeg må derfor oppsummere de plussfaktorer og de minusfaktorer jeg ser i saken, sånn jeg ser det.

La meg ta minussidene først. Jeg synes det er merkelig – med det uheldige resultat som Fi-No-Tro, Melbu, og dette anlegget i Hammerfest har hatt – at det da kommer et selskap og vil betale en så stor overpris for aksjene i Findus, for 10 pst. av selve omsetningen av vår fisk. Fiskeriministeren nevnte at dette store selskapet vil inn på markedet; det kan jeg forstå, og kanskje det er en av årsakene til denne overbetalingen.

Så kommer det andre spørsmålet jeg stiller: Det er ikke noe å legge skjul på at Freia har fått betydelige midler å satse i henhold til Nord-Norge-planen. Disse pengene er investert i Hammerfest. Vil selskapet nå, når det selger hele anlegget til Nestlé og selger aksjene, kunne beholde de pengene – den overprisen det får her –

Møte torsdag 8. november 1962 kl. 16

samtidig som det får beholde de pengene som er avsatt i henhold til Nord-Norge-planen? Hvis så er tilfellet, synes jeg Oslo kommune har vært overmåte snild. Det er i all fall en ting som jeg vil ha litt mer klarlagt.

Neste punkt er dette: Selskapet Nestlé har jo mange fabrikker og anlegg i andre land. Det kunne være av interesse å høre resultatet av disse forholdene ute. Selskapet har anlegg i Danmark, i Holland og i Belgia, så vidt jeg vet, og det kunne være av interesse å høre hvordan forholdene har vært i disse land.

La meg så ta plussfaktorene. Nettopp på salgssektoren mangler vi grunnlag for en slik omsetning at fiskerne kan få en skikkelig pris for det de bringer på land. Her i Oslo f.eks. betales det kr. 4,50–5 for saltfisk og kr. 12–14 for kveite, mens fiskerne får knapt 20 pst. av det som betales for varene her. 80 pst. kommer faktisk til fra varene går fra fiskeren, til de kommer til utsalgsstedet. Det er ikke tvil om at det er her det meste kommer til. Skal vi få skikkelige forhold, må vi kunne markedsføre det som fiskerne bringer på land, på en så rimelig måte at det blir noe igjen til dem som tar fisken opp av sjøen, for som det er nå, skal alle andre ha sitt først, og det som blir igjen, får fiskerne til slutt. Og jeg antar at det kan bli enda verre i årene framover.

For Hammerfest by vil det være overmåte ødeleggende om Findus legges ned. Jeg kan ikke se hvordan byen kan eksistere da. Det er en kjensgjerning at det er tapt store penger på det anlegget som Findus har investert i i Hammerfest, og vi kan vel ikke tvinge noe selskap til å fortsette å drive der oppe med store tap i årene framover. Og da melder spørsmålet seg slik, i all fall for mitt vedkommende: Kan vi la det skure på denne måten og ikke få markedsført våre varer på en tilfredsstillende måte, med et anlegg som er utbygd, og som kan gi grunnlag for markedsføring av varene på det europeiske marked i langt større grad enn i dag? Det synes jeg er overmåte tvilsomt. Men jeg vil ikke ta standpunkt, verken for plussfaktorene eller for minusfaktorene, før jeg har fått saken utredet i den utstrekning jeg synes man har krav på, i en så vanskelig sak som dette er. Jeg ville også gjerne ha hørt litt mer om disse 200 pst. Jeg legger ikke skjul på at jeg synes det er noe betenkelig at et utenlandsk selskap vil betale 200 pst. overkurs for et anlegg som på samme måte som Melbu og Fi-No-Tro har stort underskudd.

Statsråd Holler: Jeg har også forsøkt å vurdere de problemene som reiser seg på dette område, og jeg har forsøkt å vurdere hva man er bekymret for i denne saken. Jeg må si at jeg er for så vidt ikke kommet til full klarhet over dette ennå, men jeg vil få nevne noen momenter.

En form for argumentasjon som anføres, går ut på at selskapet vil få en monopolstilling, som kan bidra til at det kan trykke prisene til fiskerne. Det overtar vareiernes gamle rolle, som det sies. En annen form for argumentasjon, som hr. Engan har gitt uttrykk for i dag, er at man er redd for at selskapet får en monopolstilling slik at det betaler for høye priser. Nå kan man vel ikke vente at prisene skal bli både for høye og for lave på samme tid. Jeg hadde nær sagt, man her må foreta et valg. I all fall er det en umulighet på kort sikt, det kan være logisk på lengre sikt, ut fra det resonnement at bedriften skal opptre som den klassiske

Møte torsdag 8. november 1962 kl. 16

monopolist ved først å by prisene i været og sikre seg kontrollen over det hele, og deretter slå inn på den gammeldagse linjen, og begynne å betale underpris.

Når det gjelder virkningene på lengre sikt, kommer nettopp konsesjonsvilkårene inn i bildet, hvor man har det punktet i konsesjonsvilkårene at avtaler som Findus og tilknyttede selskaper inngår om levering fra produsent eller om leieproduksjon eller annet samarbeid osv., ikke er gyldig uten å være registrert i Fiskeridepartementet. Der har man nettopp adgangen, nøkkelen til samfunnsmessig regulering av ekspansjonen på dette området, ut fra en bred vurdering av hva distriktene og området er tjent med. Det må jo her være spørsmål om å finne fram til en rimelig avbalansering mellom de forskjellige interesser på lengre sikt, og det har man full adgang til.

Det ble antydnet her at fra fiskernes side er man redd for at en sterk kapasitetsøkning vil føre til at det blir konkurranse om råstoffet, med det resultat at de tradisjonelle leveringsplasser ikke kan få råstoff. Jeg må si jeg har litt vondt for å forstå selve logikken i dette resonnementet. Det man sier, er vel da i virkeligheten at fiskerne er redde for å få så høye priser at de tjener mer på å levere til Hammerfest enn på å levere til de vanlige steder. Og at fiskerne skulle være bekymret for det, kan jeg ikke godt forstå. Dessuten ligger det i fiskernes egen hånd å bestemme hvor de vil levere fisken.

Men som sagt, det viktigste er her at denne avbalansering mellom de forskjellige interesser får man nettopp adgang til å regulere gjennom de konsesjonsvilkår som er utformet.

Det har her vært pekt på de offentlige lån og stønader osv. Jeg skal ikke gå inn på akkurat den siden av saken, men når et av våre mest velrenommerte industriselskaper har lagt ned et veldig arbeid på dette område, og de ikke har vært i stand til å greie det ved egen hjelp, men har måttet gå til myndighetene for å få assistanse, så forstår jeg godt at dette er en av årsakene til at de ser med bekymring på framtiden. De har allerede fått erfaring for de vanskeligheter man har på dette område, og det er da medvirkende årsak til at de har gått inn på den utviklingslinje de nå har valgt.

At det er noen motsetning her mellom den pessimistiske vurdering fra det norske Freia-selskaps side og det faktum at Findus International er villig til å betale så høy aksjekurs, kan jeg ikke se.

Vurderingen av selskapets verdier – altså aksjekursen – er jo helt avhengig av hvilket utgangspunkt man har. For Findus International er poenget ganske enkelt at det har et slagkraftig salgsapparat, og det regner med at i den knivskarpe konkurransen man får på dette område, vil det kunne greie seg godt ved hjelp av sitt salgsapparat. Denne vurderingen reflekteres da i hva det er villig til å betale for et eksisterende produksjonsanlegg som er strategisk plassert i forhold til de fiskerike banker. Det er etter min mening ikke noen motsetning til stede, det er en ganske enkel og naturlig vurdering.

At Frionor har hatt en betydelig utvikling med hensyn til sitt salg, er riktig, men jeg kan ikke se at det egentlig er noe avgjørende argument i denne saken. Selv

Møte torsdag 8. november 1962 kl. 16

om ett selskap muligens ser mer optimistisk på fremtidsutsiktene enn et annet selskap, kan det ikke egentlig være særlig logisk å ville tvinge det andre selskapet, som ikke ser slik på det, til å gå inn for den samme linje. Det man i virkeligheten da gjør, er at man tvinger dette selskapet til å fortsette på et område som det har liten tro på, samtidig som man legger store vanskeligheter i veien for selskapets muligheter til å ekspandere på områder det har tro på. Det kan diskuteres om det er noe egentlig fornuftig standpunkt i så måte å nekte konsesjon, men det er akkurat det som vil være konsekvensen i dette tilfelle.

Herr Engan var bekymret for den form for monopolstilling selskapet ville få – skjønt man kan vel ikke kalle det et "monopol" at det har en slik økonomisk styrke – i og med at det kunne betale overpriser, og han spurte om man gjennom konsesjonsvilkårene kunne gjøre noe for å hindre det. Jeg tror ikke at det her er spørsmål om konsesjonsvilkårene. Det er full adgang til å innføre maksimalpriser her i landet, og er det så at fiskerne vil ha maksimalpriser, er det selvfølgelig adgang til det. Det forekommer meg imidlertid å være en underlig problemstilling, på bakgrunn av de problemer som jeg har inntrykk av hittil har vært de dominerende i fiskerinæringen. Men at det er full adgang til å regulere prisene i så måte, er hevet over enhver tvil.

Når det gjelder det momentet som er trukket inn med hensyn til tidspunktet og virkningene her på eventuelle forhandlinger om tilslutning til Fellesmarkedet, er jo de problemer man står overfor i den forbindelse, forskjellige prinsipielle spørsmål og fortolkningsspørsmål i relasjon til Roma-traktaten. Det at man nå gir en konsesjon til et selskap, akkurat som man har gitt konsesjon til andre selskaper for ett år siden eller for to år siden, påvirker etter min mening ikke den prinsipielle problemstilling som man vil møte ved de kommende forhandlinger. For så vidt er argumentet etter mitt skjønn mer eller mindre irrelevant i forhold til den type av problemer man vil stå overfor i selve forhandlingssituasjonen.

Hr. Flem var inne på at dette var en slags selvoppgivelseslinje. Jeg kan ikke være enig i den betraktningssmåten. I virkeligheten er jo situasjonen den – som det også fremgikk av fiskeriministerens redegjørelse – at vi i dag har norsk industri som er mye større enn den industribedrift det her dreier seg om, og som har en langt større del av kvantumet. Man kan like gjerne si at gir vi konsesjon, er det en oppfordring til at vi fra samfunnets side satser ny kapital og gjør ny innsats for å bygge ut vår egen nasjonale fiskeindustri. At det skal være noen selvoppgivelseslinje å slippe inn ny kapital utenfra, som vi sågar kan regulere, kan jeg ikke være enig i. Jeg har stor tro på fiskeforedlingens fremtid. Jeg tror at vi har gode muligheter for å bygge ut dette selv, hvis vi satser fra statens side. Det er for meg et ganske naturlig alternativ å gjøre det. Men det ville være en selvoppgivelseslinje hvis vi sa som så, at vi tror dessverre ikke vi kan greie oss i Norge i konkurranse med utenlandske selskaper – ergo skal vi ikke slippe et utenlandsk selskap inn. Det er jo tross alt ikke en positiv linje som man kan arbeide etter i årene fremover i norsk fiskeforedlingsindustri.

Møte torsdag 8. november 1962 kl. 16

Engan: La meg først få si meg enig i den oppfatning som hr. Bondevik ga uttrykk for. Jeg har også forstått det slik at hensikten med dette møtet var at Regjeringen skulle få greie på vår oppfatning i denne saken, og jeg mener akkurat som hr. Bondevik, at hvis vi ikke her gir uttrykk for det vi mener, kan det lett oppfattes som om vi er enig med Regjeringen i at dette selskapet skal få konsesjon.

La meg også få minne om at flere av oss har vært i sterk tvil med hensyn til de lån og offentlige garantier som tidligere er gitt. Særlig var vi i fiskerikomiteen svært betenkt da man sist gikk inn for en prioritetsviking for de 12 mill. kroner til Findus.

Jeg synes ikke det skulle være så vanskelig for industriministeren å forstå logikken i dette resonnementet når det gjelder overpriser. Jeg tror også statsråden kjenner storkapitalens natur – det bør han jo gjøre. Han må jo vite at et milliardsselskap kan drive med underskudd i årevis til de har sørget for å få unna konkurrenter som eventuelt kan være i veien. Jeg tror ikke det finnes hjemmel i noen lov for å hindre et selskap fra å betale så høye priser det selv ønsker, inntil det så finner det opportunt å senke dem, og det er her jeg mener hovedfaren i denne saken ligger. Hr. Johs. Olsen spurte om hvor man skulle gjøre av de menneskene som nå er knyttet til bedrifter som da eventuelt legges ned, og det er jo der faren ligger. Fiskeriministeren sa at det her dreiet seg om en bedrift som beskjeftiget 900 mennesker, og jeg er selvfølgelig enig i at det er vår plikt å ta vare på disse i den nye situasjon. Men la meg i den forbindelse få si at jeg føler meg temmelig overrumplet og ført bak lyset av Findus. Det er nemlig ikke gått så lang tid siden spørsmålet om de 12 mill. kroner var oppe i Stortinget, og nå har vi den nye situasjon at Findus har søkt kontakt med et utenlandsk milliardsselskap.

Nå sier fiskeriministeren at han ikke kjenner til noen norsk kapitalinteresse som kan være interessert i å investere i bedriften i Hammerfest. Jeg vil da gjerne stille fiskeriministeren et direkte spørsmål: Har man gjort noe forsøk? Har man virkelig undersøkt og fått rede på at det ikke er mulig å skaffe norsk kapital og dermed få denne bedriften på beina igjen i norsk regi?

Statsråd Lysø: Jeg vil gjerne få svare på det med en gang. Ja, man har gjort energiske forsøk på det, og hittil har ikke noen norsk kapitalinteresse vært interessert.

Engan: Jeg vil gjerne slutte med å si at det ikke kan være til bate for vår fiskerinæring at vi tar en slik sjanse som den vi tar hvis vi gir konsesjon til dette utenlandske selskapet. Jeg mener at alle krefter må settes inn i et forsøk på å finne en annen løsning, og jeg vil da nytte dette høvet til å be Regjeringen tenke seg godt om før den eventuelt går til et slikt skritt.

Warholm: Først vil jeg gjerne i likhet med hr. Helge Jakobsen få si at det var greitt at vi fikk denne redegjørelsen fra fiskeriministerens side. Likeens vil jeg

Møte torsdag 8. november 1962 kl. 16

gjørne si meg enig i de pluss-sider som hr. Helge Jakobsen trakk fram. Jeg tror nemlig at de veier sterkere i denne saken enn de minus-sidene som han også trakk fram.

Det ble sagt fra hr. Johs. Olsens og hr. Flems side at de hadde kjennskap til fiskernes syn på denne saken. Jeg må i likhet med fiskeriministeren si at jeg stiller meg sterkt tvilende overfor en slik påstand. På hvilken måte er saken lagt fram for fiskerne? Jeg skal ta mye feil hvis den ikke fra hr. Johs. Olsens side i all fall, er lagt fram på en slik måte at saken faktisk er blitt fordreiet. På det tidspunktet hr. Johs. Olsen ga sin redegjørelse i Tromsø, hadde han vel ikke særlig annet å bygge på enn artikler i avisene – og kanskje spesielt det som hadde stått i "Dagbladet" om at vi "selger Norge" eller noe lignende – for Arbeiderpartiets gruppe fikk jo en redegjørelse om saken mens hr. Johs. Olsen var i Tromsø. Hva han ellers kan ha fått av opplysninger, er det jo vanskelig å uttale seg om.

Nå er det én side ved saken som jeg finner det naturlig å trekke fram her, som har vært lite diskutert, men som fiskeriministeren har redegjort for. Nestlé har allerede engasjert seg andre steder i Norge, og når et så stort konsern har bestemt seg for å gå inn på verdensmarkedet med fiskeprodukter, kan vel ingen være i tvil om at det i alle tilfelle fortsatt vil arbeide med det mål for øye å komme inn – og da skal vi ikke, som så mange ganger før, prøve å innbille oss at vi er de eneste som drar fisk opp av havet. Det er ikke på noen måte tilfelle. Island har betydelig eksport og det samme har Færøyene, Holland, Belgia, Danmark og Tyskland. Vi har jo hatt anledning til å se hvordan omsetningen foregår i Danmark og Tyskland.

Jeg vil også minne om den diskusjonen vi i sin tid hadde både i og utenfor Stortinget da det gjaldt Findus. Det ble sagt at hvis Findus engasjerte seg i Finnmark, ville det gå den rene "svartedauden" over kysten fra Nordland og oppover. Hr. Engan fremholdt jo dette ganske sterkt i Stortinget. Men hvordan har det hele utviklet seg? Parallelt med utbyggingen i Tromsø og Hammerfest, er det blitt bygd kjøle- og fryseanlegg ved nesten hvert eneste fiskebruk både i Nordland, Troms og Finnmark, og ikke bare det, men det finnes også mange moderne slike små anlegg. Vi har i Brønnøysund det norske firmaet Norsk Felix, som har bidratt til at råstoff fra Helgeland og helt opp til Finnmark som før gikk til mindreverdige produksjon, nå føres ut av landet som frosne produkter. Jeg kan ikke skjønne at noen kan være så bange for en slik utvikling. Jeg vil videre minne om at et så lite anlegg som det i Brønnøysund, som overtok et fryseri som gikk konkurs, nå har vært i stand til å produsere 3 millioner kg filet i det produksjonsåret som er gått – et meget bra resultat. Jeg vil bare håpe at enda flere anlegg kan vise slike resultater.

Det er blitt snakket om råstoffet, og hr. Johs. Olsen var inne på seifisket. Jeg vil ikke si så mye om det, men jeg vil likevel gjerne si at det initiativ som Norsk Felix i Brønnøysund har vist, har smittet langt utover distriktet, og vi får håpe at det kanskje kan smitte så langt nord som til Finnmark. Kanskje en del råstoff da kunne få en bedre anvendelse, slik at vi her i huset kan slippe å få som gjenganger en oppfordring til støtte av seifisket, slik som man har vært inne på tidligere.

Dette blir bare spredte bemerkninger, men jeg vil samtidig gjerne minne om at på grunn av den utvikling man har hatt – og det gjelder ikke minst i Finnmark –

har man nå i Troms fylke fått en slik sammensetning av fiskerflåten som man vel ikke våget å håpe på for noen år siden. Man har kommet på høyden med, hvis man ikke når passert, møringene når det gjelder størrelsen på fiskerbåtene. Hvis man leser forhandlingene fra fylkestingene rundt omkring i landet, vil enhver kunne merke seg at på grunn av utbyggingen av fryserinæringen, har vi fått langt flere som har fiske som eneyrke eller som hovedyrke i de nordligste landsdelene enn vi før hadde. Det er en utvikling som vi har all grunn til å være fornøyd med, og som vi får håpe vil fortsette. I Nordland fylke har vi dessverre ikke slike anlegg, og det vil man kunne se av statistikken når man ser på flåtens sammensetning og hvordan det forholder seg med antall fiskere som har fiske som eneyrke. Fylkesmennene både i Finnmark og Nordland legger ikke skjul på at de ønsker seg en lignende utvikling som den fylkesmannen i Troms kan vise til. Jeg synes i grunnen også det er ganske eiendommelig at mens det i denne forbindelse blant annet opereres med tall som nærmest skal bevise at nå står det dårlig til i Troms fylke, så åpner fylkestinget med at fylkesmannen sier at Troms fylke i år har hatt et rekordartet fiske – og jeg vil legge til: takket være utbyggingen av fryseriindustrien.

Asbjørn Holm: Jeg vil med en gang si at også jeg hører til dem som er veldig betenkt over den utvikling som det ser ut til at vi skal få i fiskeriene, og da spesielt i fryserinæringen. Det er vel ingen som er imot utbygging av fryserinæringen som sådan. Jeg forsto det slik på siste taler at han nærmest hadde oppfattet det på den måten, men det er ikke tilfelle. Men det som kan ha bidratt til at man vil motsette seg en slik utvikling, er at en skal konsentrere så store anlegg på ett sted.

I mitt distrikt har vi også et fryseri, men det er et faktum at nettopp på grunn av Findus fikk det svært lite råstoff i sommer. Det store konsernet der oppe – det er kanskje ikke så stort ennå, men det heter at det skal bli større – var allerede nå med på å garantere en årslott på 30 000 kroner pr. mann. Det førte til at flere, 10–12 mann, reiste fra oss og dit opp. Jeg har ikke noe imot at disse karene tjener mye penger – det er bare bra – men det bidro til at tre av de største båter vi hadde hos oss, som skulle skaffe råstoff til vårt fryserianlegg, ble liggende i ro.

Dette er en av grunnene til at mange ser med bekymring på en slik konsesjon som denne. Selskapet har penger nok og kan by hva det vil, og får dermed folk. Jeg kan ikke skjønne at en slik bedrift som den det her er tale om, kan bidra til å styrke den linje som vi så ofte snakker om, nemlig å bygge ut industri i distriktene. Tvert imot. Den industrien vi har muligheter for å få ute i kystdistriktene, er nettopp fryseriindustri og fiskeforedlingsanlegg. Jeg er enig med hr. Johs. Olsen i at det er i fiskeværene vi må satse og bygge ut. La oss, og ikke utlendingene, bygge denne industri.

Hamran: Mange ting har vært fremme i denne diskusjonen, men én ting er det som står klart for meg: I hele min tid som fisker har vanskeligheten vært problemet med å få solgt fisken til skikkelige priser. Har det vært lite fisk, har man

Møte torsdag 8. november 1962 kl. 16

hatt håp om å få den bra betalt, men har det vært noe fisk å snakke om, har prisene falt. Det har vært "den store bøygen". Jeg hadde trodd at vi skulle vært lenger med dette nå i 1962, men dessverre. Vi har nå sett i Finnmark flere år på rad at folk har måttet selge fisken til dyrefor. I år, akkurat som i fjor, måtte fiskerne slutte og reise hjem, fordi de ikke fikk solgt prektig, førsteklasses hyse, og det endte med at prisen måtte settes ned på denne flotte fisken før noen ville kjøpe den. Jeg vil ikke laste noen for dette, men jeg tror at det er her problemet ligger og det må løses. Det må skapes konkurranse om råstoffet, og prisene til fiskerne vil da gå opp.

Hvorfor forlater fiskerne fiskeryrket? Jo, det er fordi de får dårlig betalt. Fiskerikomiteen har både snakket og skrevet om dette etter ferden til Tyskland og Danmark. Det er den veien jeg nevnte, vi må forsøke å gå, samtidig som vi har en kjempeoppgave foran oss med å legge om vår foreldede produksjon til en produksjon som går i en helt ny retning, med frosne produkter og gryteferdig mat, slik at vi kan få disse helt fram til konsumentene, til husmødrene rundt om i verden. Jeg er glad for det store fremskrittet som Frionor har hatt. De har sannelig slitt tungt for å komme så langt. Men skal vi greie å legge om en vesentlig større del av den store fangsten av fisk og sild som vi har til mer moderne produksjon, ja, da tviler jeg på at Frionor makter denne oppgaven alene i så hurtig tempo som vi har behov for. Jeg tror vi må nytte ut de muligheter vi har, og der tror jeg at det vil være riktig at vi får fagfolk på området til å selge disse produktene rundt om i verden. Det er nettopp det som er det viktigste og som vil bety meget for å få beholde ungdommen i fiskeryrket.

Jeg er enig med både hr. Warholm og hr. Helge Jakobsen i den forbindelse.

En annen ting som hr. Johs. Olsen var inne på, var at vi måtte bygge kjøleanlegg og fryserier. Det er vi alle enige om, og det spørsmålet har komiteen tatt opp. Vi må bygge mindre kjøleanlegg og fryserier i de fiskeværene hvor det er vanskeligheter med å få levere fangsten. Det må vi gjøre i alle tilfelle. De eksisterende anleggene sender i dag en masse fisk, fersk og iset, ut av landet, slik som man alltid har gjort. En vesentlig del av vår eksport av fisk går til England. Der bruker de en mengde av den til filet. Vi hørte i dag at prisen på norsk fisk som sendes til England, er så høy at det er vanskeligheter med å selge den, men det er i all fall ikke fiskerne som tjener på den voldsomme øking i prisene.

Hr. Johs. Olsen var også inne på dette med åte i sei og sild, og det er helt riktig. Men nå viser det seg at det går an å låssette seien, og vi har fått førsteklasses varer og oppnådd skikkelige priser. I Lofoten har de begynt å eksperimentere med dette. De har hatt fisken stående i lås og har fått en førsteklasses kvalitet. Det er den veien vi må gå, og da har vi håp om å kunne høyne prisene. Vi har også håp om at fiskerne kan bli av med fangstene sine hele året igjennom.

Jeg tror at det hele beror på salget, og det må være en stor vinning om vi får et verdenskonsern med i spillet. Jeg går ut fra at det som statsråd Lysø har sagt om sikringen må kunne holde, og at vi kan ha dette selskapet under kontroll, slik at det ikke blir så lett som det er fremholdt her, å ødelegge de norske bedriftene.

Det å holde faste priser, har vi forsøkt før, men det fører ikke fram. Vi har hatt maksimalprisordningen, men den måtte vi slutte med. Vi har fått

Møte torsdag 8. november 1962 kl. 16

minsteprisordningen, og man har i liten utstrekning holdt seg til det prisgrunnlaget som er fastsatt, men gjerne ligget litt over, og det vil man sikkert gjøre i fremtiden også.

Klippenvåg: Jeg har ikke så mye å føye til det som er sagt. Jeg gir meg heller ikke ut for å skjønne saken bedre enn de fleste her som ikke er medlemmer av fiskerikomiteen.

Slik som jeg ser det, tror jeg i grunnen man har svært få valgmuligheter. I den kontrakten som er inngått mellom Nestlé og Freia, er det bare konsesjonsspørsmålet som gjenstår. Det er selvfølgelig en viktig ting, det er ikke det, og vi kan jo dra det ut nær sagt til 1967, det er klart. Men så er spørsmålet: Hva skal skje etter 1967? Vi kan ikke tvinge Freia til å drive i Hammerfest når de selv mener at deres økonomi er slik at de må satse fullt på sjokoladen. På spørsmålet fra hr. Engan til fiskeriministeren om det var andre norske interesser som kunne tenke seg å komme inn i bildet og overta den rolle som Freia har spilt, svarte fiskeriministeren at det var det ikke. Jeg vil da spørre hr. Johs. Olsen og de andre som mener at de kjenner problemstillingen i fiskernes egne organisasjoner: Har de peiling på noen som kan komme inn i bildet og overta Findus' rolle?

Vi kjenner den kritikk som er fremkommet i Stortinget hver gang vi har behandlet regnskapene for Melbu, som hr. Helge Jakobsen var inne på, og alle de fiskersamvirkelagene som har drevet med frysing og filetering, vel i mindre målestokk enn Fi-No-Tro. Og når vi så får Findus på toppen, kan jeg ikke tenke meg at det er noen her i landet, i hvert fall ikke i dag, som vil overta, og det blir da det avgjørende for mitt standpunkt. Når man ikke har noen annen å sette i stedet, kan jeg ikke tenke meg noen annen vei å gå enn å gi denne konsesjonen. Man kan selvfølgelig tygge på det en stund, det er så, men i alle tilfelle har de som bor i Hammerfest og har sitt levebrød der – ca. 6 000 mennesker – et rimelig krav på å få vite hvordan det vil bli og hvordan deres stilling skal bli i fremtiden. Det synes jeg man også skal ta hensyn til.

Min fylkeskollega, hr. Johs. Olsen, nevnte at det var motstand blant fiskerne. Det er det selvfølgelig, men jeg vil gjerne føye til at det er ikke *bare* motstand blant fiskerne. Det hele er jo et vurderingsspørsmål. Like mye som det er diskusjon om 6-milsgrense og 4-milsgrense, er det også diskusjon om dette. Det fins ikke noen enstemmig oppfatning – i hvert fall ikke i Øst-Finnmark – om at det forholder seg slik og slik. Hvis man ikke klarer å få noen norske interesser inn i bildet – som selvfølgelig ville være det beste – kan ikke jeg se det på noen annen måte enn at da må denne konsesjon gis.

Hønsvald: Hverken hr. Bondevik eller hr. Engan har misforstått hensikten med dette møtet, så vidt jeg har forstått. Jeg har også oppfattet det derhen at hensikten var å gi en orientering omkring de problemer som knytter seg til Findus-konsesjonen, og å gi medlemmene av disse to komiteene anledning til å uttale seg før Regjeringen avgjør konsesjonsspørsmålet. Hvis det hadde vært meningen at

Møte torsdag 8. november 1962 kl. 16

disse komiteene skulle *behandle* saken og votere over den – slik som jeg forstår hr. Johs. Olsen mente var hensikten – så måtte vi selvsagt hatt adgang til å se alle de dokumenter som knytter seg til saken. Det er rimelig, synes jeg, at en del av medlemmene her ikke finner å kunne gi Regjeringen noe råd, fordi de kjenner for lite til saken. Og det kan vel Regjeringen bare ta til etterretning. Men på den annen side er det jo også nokså mange som har tatt sitt standpunkt og har gitt uttrykk for det her, og selv om det også har vært gitt uttrykk for tvil og usikkerhet, er det også av betydning for Regjeringen å bli presentert for det.

Det er vel ingen som er interessert i å legge skjul på at dette er en vanskelig og for så vidt også litt merkelig sak. Hvis forholdet hadde vært det enkle at vi hadde hatt å gjøre med et vanlig konsesjonsspørsmål, et utenlandsk konsern som ville overta en norsk bedrift, så hadde spørsmålet vært nokså enkelt, i all fall for meg. Vi har hatt slike konsesjonshistorier, også i den senere tiden: En tremassefabrikk nede i Sande i Vestfold ble overdratt til et engelsk konsern fordi eierne av fabrikkens der nede ikke kunne reise kapital til å foreta den nødvendige modernisering og utvidelse, og det var ingen andre som ville hjelpe dem til det; framfor å stagnere, valgte de altså å selge aksjene i Sande til det britiske konsernet, og Regjeringen ga konsesjon uten at noen fant det merkelig. Det var en nokså klar konsesjonssak.

Men her er jo forholdet langt mer innviklet – innfløkt – enn som så. Findus/Marabou er, så vidt jeg skjønner, allerede overdratt til Nestlé gjennom det nystartede selskap Findus International. Samtidig er også fabrikkmerket Findus overdratt. Dette fabrikkmerket er jo ikke bare knyttet til Norge, de bruker det også i Sverige. Vi spiser kanskje hver dag appelsinmarmelade som er merket Findus og som er fabrikkert i Sverige. Altså: Findus' store anlegg i Sverige og fabrikkmerket Findus er allerede overdratt, og vi har ingen anledning til å influere på konsesjonssøknaden der. De svenske myndigheter har gitt konsesjon for overdragelsen for Sveriges vedkommende.

Den salgskontrakt som er avsluttet, betyr ikke at Freia må avvikle virksomheten oppe i Hammerfest hvis vi nekter konsesjon. Så vidt jeg forsto på fiskeriministeren, inngår det som et ledd i kontrakten at Findus International skal selge Hammerfest-Findus' produkter i den utstrekning som de kan selge dem, under merket Findus. Hvis Findus Hammerfest vil selge på markedet utenom det som leveres til Findus International, kan de altså ikke bruke Findus-merket.

Dette er ment som en overgang inntil Findus International har bygd opp anlegg andre steder i verden som kan erstatte produksjonen fra Hammerfest. Det er også overensstemmende med det som fiskeriministeren sa. Det var et visst antall år – var det fem, eller hvor mye var det? – Findus International skulle markedsføre Hammerfest-produktene.

Statsråd Lysø: Til 30. juni 1967.

Hønsvold: Etter den tiden – hvis vi altså nekter konsesjon – kan produktene fra Hammerfest ikke markedsføres under merket Findus, så vidt jeg har forstått. Det betyr at Findus i Hammerfest må begynne på bar bunn. De har altså da mistet sine

Møte torsdag 8. november 1962 kl. 16

internasjonale forbindelser, de har mistet sitt salgsmarked, de har mistet sitt fabrikkmerke. De må i tilfelle opparbeide nye markedsforbindelser, og de må opparbeide seg under et annet navn. Det er vel ingen som er i tvil om hvordan det ville gå under slike forhold.

Hvorfor salgskontrakten er opprettet på denne måte, skal ikke jeg uttale meg noen ting om – de har naturligvis hatt en bestemt hensikt med det – men det er i all fall noe som vi er nødt til å ta med i betraktningen når vi skal vurdere konsesjonssøknaden. Og vi kommer jo ikke utenom det som er unndratt konsesjonsplikt og som allerede er etablert.

Det er vel ingen som anser det for ønskelig at et utenlandsk konsern overtar en norsk bedrift, men når Freia gjennom Marabou har gått inn i Findus International, så vil transaksjonen bli gjennomført selv om fabrikken i Hammerfest ikke følger med. Det vi oppnår ved konsesjonsnektelse, er i første omgang å skape vanskeligheter og usikkerhet for bedriften oppe i Hammerfest, og kanskje i annen omgang at de ikke makter å føre bedriften videre og må legge ned. Jeg tror det er et alternativ som vi må ta i betraktning.

Det har vært nevnt overprisen på aksjene her, og uttalt forundring over at man har kunnet selge aksjene til 200 pst. når bedriften ikke har gitt noe overskudd. Til det er vel å si at dette aksjesalget er bare en mindre del av selve kjøpesummen, og for å få dette til har naturligvis Nestlé vært nødt til å betale eierne av disse Findus Hammerfest-aksjene en overpris.

Det har også vært nevnt her at bedriften der oppe er bygd opp for skattefrie avsetninger, og det er naturligvis riktig. Og det har vært sagt at da burde vel kanskje disse avsetningene omgjøres, og Oslo kommune og staten få skatt av dette. Men slike salg av bedrifter som er bygd opp på grunnlag av skattefrie avsetninger, risikerer vi vel i flere tilfelle. Vi har jo ikke noe band på dem som har fått godt av disse skattefrie avsetningene. Om "Kemisk" ville selge sin bedrift oppe i Nordland, så kan ingen nekte dem det, og vi kan ikke forlange at de skal tilbakebetale disse skattefrie avsetningene; de har ingen juridisk plikt til å gjøre det, og de vil naturligvis heller ikke gjøre det. Men hvis de bedriftene som er bygd opp på grunnlag av skattefrie avsetninger, fortsetter og endog får bedre driftsmuligheter enn før, er jo hensikten med de skattefrie avsetningene oppnådd, og det ville vel da kanskje være uanstendig å forlange at disse pengene skulle leveres tilbake.

Så har det vært nevnt denne redselen for at Findus skal betale overpris for å få monopol og senere slå de andre bedriftene ned. Vel, det har vært svart på den innvendingen. Jeg har forstått det slik at råstoffprisen bare representerer en mindre del av prisen på det ferdige produkt, og om de hadde slike hensikter at de skulle oppnå fortjeneste ved å slå ned råstoffprisen, ville det sikkert ikke være tilstrekkelig, men jeg tror heller ikke at det vil bli tilfelle. Dessuten har vi jo konkurrerende bedrifter utenom, som vil kunne sette en stopper for det.

Det er, som sagt, en både vanskelig og innviklet sak, men jeg synes at alle hensyn tatt i betraktning vil det være vanskelig i all fall for meg å kunne ta ansvaret for å tilrå at denne konsesjonen ikke blir gitt. Jeg tror at utviklingen da vil gå i den

Møte torsdag 8. november 1962 kl. 16

retning at Hammerfest-anlegget vil komme til å stagnere og kanskje legge ned. Og hvis vi skal få norske interessenter til å overta når Freia i tilfelle gir opp, får vi nok føle hva *det* i tilfelle vil koste.

Johannes Holm: En har grunn til å tro at det er riktig, som hr. Johs. Olsen sier, at Findus har kjørt på underskudd i flere år. Og det er vel også riktig at det er dette som er årsaken til at de nå må selge. Men jeg vil også ha sagt at jeg tror ikke jeg overdriver når jeg sier at før Findus startet sin virksomhet, lå vi i Norge på barnestadiet når det gjelder selve salgsapparatet eller reklamen for norsk frossenfisk. Findus har her utført et gigantisk arbeid, de har satt i gang et veldig salgsapparat, og kanskje er dette ikke den minste årsaken til at Findus i dag må selge – de har hatt veldig investeringer nettopp i dette arbeidet. Her har vært spurt om hva som var årsaken til at Nestlé kunne betale den pris for aksjene som her har vært nevnt. Jeg tror at årsaken er at Nestlé kan få høste fordelene av nettopp dette arbeidet som Findus har gjort med hensyn til salg på utenlandske markeder.

Vi hadde et lignende tilfelle i Kristiansund – bare i mindre målestokk, selvfølgelig. Jeg tenker på Backer. Han var kommet i en lignende situasjon. – Jeg vil også ha sagt at denne krisesituasjon som Findus i øyeblikket er i, den tror jeg de kunne ha greidd i år hvis de hadde hatt sjanse for å få kapital. Men det er nettopp det de ikke har, og derfor er de i en akutt situasjon, slik at de er nødt til å handle. Og da vil jeg være enig med dem som antyder at de ikke har noen betenkeligheter ved å la Nestlé få konsesjon. – Når det gjelder f.eks. Backer i Kristiansund, så var han kommet opp i en situasjon slik at han var tvunget til å selge. Jeg vil ikke si at det var slike svære uttellinginger i forbindelse med salgsapparatet som gjorde det, men det kan være andre årsaker, som jeg ikke vil komme inn på.

Når jeg i dag skal vurdere om det var riktig av Backer å overlate anlegget til Fi-No-Tro, vil jeg si at det var riktig. Det er for det første en veldig fordel for sysselsettingen, for det annet en veldig fordel for byen Kristiansund, og for det tredje en fordel for fiskerne.

Hr. Johs. Olsen var inne på at den seien som forekom på Finnmark, var lite egnet for fileten. Når jeg tenker på dette spesielle anlegget Findus, og tenker på de veldig mengder av førsteklasse sei og sild nettopp på Finnmark – vi har vel grunn til å tro at også silda nå kommer inn i bildet når det gjelder råstoff for fryseriene – og jeg videre tenker på at dette skal gå til oppmaling og til sildoljefabrikkene, synes jeg det er nesten til å gråte over. Det også gjør at jeg ikke har noen betenkeligheter ved å være med på å la denne konsesjonen bli gitt.

Jeg tror det var i august måned jeg passerte Hammerfest, og det skulle være den tiden da seien er mest full av åte. Jeg er ikke så lokalkjent med åteforholdene, men jeg antar at det er den tiden. Da var det en brønnkutter fra Kristiansund som opererte der på Hammerfest-feltet. Jeg hadde interesse av å høre hvordan det lå an med denne båten, og jeg anropte ham over radio og spurte om det var noen aktivitet. Han kunne fortelle meg at han holdt på natt og dag, alt han formådde, med å kjøre levende sei inn til Hammerfest. Dette er selvfølgelig ikke noe nytt for Finnmark, men jeg kan ikke tenke meg annet enn at dette – slik som hr. Warholm også var inne

Møte torsdag 8. november 1962 kl. 16

på – vil utvikle seg, slik at vi vil kunne gjøre oss nytte av disse veldige ressurser av førsteklases råstoff. For filet skåren av levende sei er nemlig den beste fileten som kan fremstilles i dag.

Borgen: Jeg ba om ordet for å komme inn på det samme som hr. Nybø og hr. Bondevik, nemlig selve behandlingsmåten her i dag. Jeg har oppfattet det slik at disse to komiteene er bedt om å komme her for å få en orientering, slik som det også har vært sagt av andre før. Jeg anså det som en selvfølge at vi da skulle få tid til å fordøye denne orienteringen, og eventuelt få lagt fram skriftlig materiale for å kunne foreta en vurdering. Jeg vil fremdeles tro at det må være Regjeringens ønske og forutsetning at disse komiteene skal bli orientert mer grundig enn hva det selvfølgelig er mulig å få gjort i en forholdsvis kortfattet muntlig orientering.

Nå er det blitt en ganske stor realitetsdiskusjon allikevel, selvfølgelig ut fra den ting at medlemmer av fiskerikomiteen kjenner en god del til disse sakene på forhånd. Men jeg synes nok det må være områder her som selv fiskerikomiteen neppe er særlig godt orientert om og som *bør* vurderes svært nøye. Jeg tenker på den stilling Freia/Findus kommer til å stå i. De får her så vidt jeg kan skjønne en overordentlig stor innrømmelse, en direkte fordel, på grunn av en transaksjon som de har foretatt og som de kommer her og forelegger som et *fait accompli*, etter at de i årevis har fått betydelig støtte fra statens side til virksomheten på dette område. Jeg synes at den siden av saken også fortjener sin rent spesielle utredning, og noen utredning av noen som helst betydning om dette er ikke kommet fram i fiskeriministerens redegjørelse.

Men rent generelt vil jeg gjerne si at jeg synes det er overordentlig lite forsvarlig av Regjeringen å be om et råd uten å legge saken fram mer grundig utredet enn gjennom en slik orientering, og ville ha svaret i samme møte. Det gjelder da ikke noen vanlig konsesjonssak, som det har vært sagt før her også, men det gjelder faktisk å slippe inn, så vidt jeg vet for første gang på fiskeforedlingens område, et konsern av virkelig verdensformat. Det er ikke noen dagligdags ting, det er ikke noen småting, og det setter saken i et helt annet perspektiv enn det ville ha vært om det hadde gjeldt en forholdsvis ordinær konsesjonsoverdragelse til et selskap som sto noenlunde på like linje med de norske selskaper som her kommer inn i bildet og som Nestlé-selskapet skal konkurrere med. Jeg vil ikke kunne gå inn på realitetene, men jeg vil gjerne gi uttrykk for at det må være helt uforsvarlig og uantagelig at saken skal presenteres oss på denne måten, og Regjeringen må ikke på noen måte ta taushet fra medlemmenes side her til inntekt for at denne konsesjon kan gis.

Jeg har to konkrete spørsmål som jeg vil forelegge og be fiskeriministeren redegjøre for – jeg vil ikke forlange å få det nå, men om det kan bli gjort siden. Noe kan han kanskje svare på med en gang.

For det første om Regjeringen akter å forelegge denne saken for fiskeriorganisasjonene, utredet rent formelt og grundig, slik at de virkelig kan få diskutert den og tatt standpunkt på grunnlag av det materiale som foreligger i sin

Møte torsdag 8. november 1962 kl. 16

helhet. Jeg synes det måtte være en nokså selvsagt og rimelig ting at det ble gjort, ikke minst for å få litt oversikt over hva som kan komme til å skje med bedriften i Hammerfest om det går slik at Findus bygger ned, som fiskeriministeren sa i sin redegjørelse. Rent generelt må det jo antas at fiskeriorganisasjonene må kunne gi meget god veiledning i både hvordan selve konsesjonssaken skal håndteres og hvordan hovedproblemet skal håndteres om det går slik at Findus/Freia etter hvert glir ut av bildet.

For det annet vil jeg gjerne få spørre om det ikke er knyttet forpliktelser til de lån og den støtte som Freia/Findus har fått gjennom årene, og om det ikke kan være slike forpliktelser knyttet til det som der er gitt at bedriften i all fall i en rimelig tid fremover må kunne forlanges å fortsette sin virksomhet. Det er klart at hensynet til beskjeftigelsen i Hammerfest er viktig, men hvis det nå er knyttet noe vilkår til den støtten som Freia/Findus har fått, så måtte i all fall den kunne sikres i noen tid, slik at en kunne vinne noe tid her, og det synes jeg er overmåte vesentlig. Jeg synes ellers det er ganske besynderlig at denne konsesjonen i tilfelle skal bli gitt nå like før Stortinget skal behandle en ny lov om konsesjon for fryseribedrifter og forholdsvis kort tid før det skal forhandles om problemene som melder seg i forbindelse med eventuell EEC-tilslutning. Det måtte være av overordentlig stor interesse å kunne vente med å avgjøre denne konkrete konsesjonssaken i all fall til den nye konsesjonsloven var behandlet og vedtatt i Stortinget, slik at en kunne behandle Nestlé-konsesjonen på grunnlag av den nye loven – og aller helst til en hadde EEC-forhandlingene vel bak seg.

Brommeland: Når det gjelder selve realiteten i saken, synes det for meg som om det må være vanskelig for Regjeringen å ta noe annet standpunkt enn den har gjort. Man kan jo beklage hele utviklingen med Findus og at det i det hele tatt er kommet i den situasjon det er, men når det nå først er kommet dit, så kan jeg ikke se at man kan tjene noe ved å nekte konsesjon, og da må det være riktig å sette alt inn på å få de rette vilkår satt. Jeg forsto fiskeriministerens redegjørelse slik at det jo er nettopp det de har hatt i sikte både når det gjelder Frionor og lignende, og at de fortsatt skal få levelige vilkår – at det ikke skal være utvidelsesmuligheter for Findus slik at Findus vil få noen monopolstilling og så kunne knekke de eksisterende norske bedrifter. Vi har jo ikke her muligheter for å bedømme hvorvidt det er mulig gjennom konsesjonsvilkår å legge det slik an, men det er i all fall blitt fremstillet slik, og da må vi bare håpe på at den veien er farbar.

Men når det gjelder det formelle, må jeg si at jeg er meget betenkt. For hvis det er riktig som det har stått i avisene at selve avgjørelsen – etter min mening da den formelle avgjørelse – skal tas i statsråd i morgen, da synes jeg at den måten at det legges fram her i kveld, altså dagen før, den er ikke – ja, jeg må si den er lite bra.

Nå sier formannen at det ikke er som komiteer vi møter her i kveld, det er bare fordi vi tilfeldigvis er medlemmer av de respektive komiteer her. Men jeg vil heller holde meg fast i det fiskeriministeren sa, at den endelige avgjørelse ikke vil bli tatt før de to komiteer har uttalt seg, og da er det jo riktig som det har vært sagt av enkelte her, at da må jo de respektive komiteer få anledning til å drøfte disse

Møte torsdag 8. november 1962 kl. 16

sakene etter den redegjørelse som er gitt. Jeg er klar over at Regjeringen står helt fritt i denne saken, og kan avgjøre den uten å forelegge den for Stortinget. Den egner seg vel heller ikke for det, og enda mindre egner den seg til uttalelse for fiskerierorganisasjonene, som hr. Borgen nevnte. Men når en først ber om et råd, må man også få anledning til etter at redegjørelsen er gitt, å drøfte det i komiteene, hver for seg, eller for så vidt gjerne samlet. Men da må det også bli formelle møter, og man må få noe mer tid på seg.

Jeg forsto det slik at fristen for konsesjonen var 31. desember 1963. Da har jo Regjeringen fremdeles god tid før den tar det opp i statsråd, og da skulle det være full anledning til at vi kunne drøfte det i komiteene senere, enten hver for seg eller i fellesskap. Det er da eventuelt mitt råd her i kveld, at vi får den tiden på oss før Regjeringen tar sin endelige og formelle avgjørelse.

Statsråd Lysø: Jeg vil først få si at denne saken aldeles ikke skal gå i statsråd i morgen. Jeg vet ikke hvem som har sagt det, jeg tror i all fall ikke jeg har sagt det. Jeg sa i min innledning at saken skal behandles og avgjøres av Regjeringen først etter at man har orientert disse to komiteene. Jeg har så vidt jeg vet heller ikke sagt at det var forutsetningen at den skulle behandles særskilt av disse komiteene. Det som var meningen, var nå ved denne anledning å orientere komiteene. De synspunkter som er gjort gjeldende om å få anledning til å behandle saken senere og eventuelt da å tilstille komiteene materiale, vil naturligvis bli lagt fram for Regjeringen.

Så var det noen synspunkter jeg gjerne ville komme med på grunnlag av de uttalelser som er gitt. Jeg vil jo si at jeg tror jeg har en viss oversikt over problemene i denne næringen. Jeg kan bare minne om at i går hadde vi et møte her i Oslo hvor det var innkalt representanter fra en del av fiskerinæringen – fra fiskerne, tilvirkerne, eksportørene – en meget bred rundebordskonferanse. Og hva var det vi drøftet? Jo, det var det sentrale spørsmål: På hvilken måte er næringen nå innstillet på å satse for å foredle en større del av det råstoffet vi har til høyverdige produkter? Det er det store problem i fiskerinæringen. Vi kan snakke om lønnsomheten i denne næringen om og om igjen i Stortinget og hvor det måtte være, men det må være helt klart at uten at vi kan få en langt større del foredlet til mer høyverdige produkter, få en langt større kapitalinnsats og innsats på markedene for å selge disse produktene, så kommer vi ikke ut av disse vanskelighetene som vi har i denne næringen. Det er det sentrale spørsmål.

Når det gjelder Findus i Hammerfest, må jeg si at vi her står overfor et valg. Vi har anlegget i Hammerfest, og Findus har vært et meget godt element i utviklingen av filetindustrien og av salg og markedsbearbeidelse – et element som har ansporet andre til å følge dets eksempel. Det har ført til resultater som etter hvert begynner å bli oppmuntrende. Men ennå er det plass for en uendelighet av energi og kapital for å kunne utnytte mulighetene på en langt bedre måte enn vi er i stand til i dag. Det er så visst plass for norsk initiativ og norsk kapital i denne næringen, selv

Møte torsdag 8. november 1962 kl. 16

om Findus, som nå har ligget der i mange år, fortsatt blir opprettholdt på det nivå det har i dag.

Valget vi egentlig står overfor, er om vi er villig til å benytte dette store konsernet Nestlé, med dets lange erfaring i salg, med dets forutsetninger for å markedsføre varer rundt om i verden for salg av norske fiskeprodukter, eller om vi skal forkvakle det hele ved betenkeligheter om at dette kan skape problemer for andre som driver i samme bransje. Jeg vet at svenskene ikke har hatt noen betenkeligheter. De har jo to, riktignok mindre, filetanlegg som Findus eide. I Danmark har de et stort, moderne filetindustribygg, og de danske fiskerne og folk i næringen hilste med glede at man penset dette inn på de salgsmuligheter som Nestlé representerer.

Vi kan forsikre om at vi siden i vår, da konsesjonssøknaden kom, har kontaktet de kapitalinteresser i Norge som med rimelighet skulle ha både forutsetninger og interesse for å gå inn for denne saken, men det er ingen muligheter. De er ikke interessert, og de vil i det hele tatt ikke diskutere overtakelse av Findus-anlegget i Hammerfest.

Det er et nytt problem av en noe merkverdig karakter som hr. Johs. Olsen og hr. Engan reiser når man er redd for at det blir konkurranse om råstoffet og dermed en bedre pris til fiskerne. Det er jo i grunnen det vi har kjempet for, og der er vi kommet et stykke på vei, men det er langt igjen til å fullføre det. Når man nå innenfor organisasjonene ikke vil ha minstepriser på produktene, er det nettopp for at de som vil betale mer, skal oppmuntres. Nå er vi kommet i den merkverdige situasjon at man ser dette som en fare innenfor fiskeriene. Jeg tør påstå – og jeg vil gjenta det som jeg sa til å begynne med – at vi har store muligheter til foredling av råstoff som i dag går til konvensjonelle anvendelser. Det er den veien vi må gå skal vi være i stand til å løfte denne næringen ut over det den er i dag.

Jeg vil si at det neppe er noen sak som har vært vurdert så grundig fra alle sider som denne saken, i Fiskeridepartementet og av meg personlig. Jeg er blitt helt overbevist om at hvis vi forkvakler denne muligheten, da gjør vi noe fundamentalt galt. Ved de konsesjonsvilkår vi vil stille opp, vil vi kunne ha full kontroll. Vi vil benytte dette konsernet til å selge norsk fisk og ikke selge andre lands fisk i konkurranse med vår egen.

Jeg kan ikke svare på det spørsmålet som ble stilt – jeg tror det var av hr. Borgen – om den rent skattemessige siden av saken og hva Oslo kommune vil gjøre. Det tror jeg at hr. Hønsvald svarte på. Det er en side av saken som Fiskeridepartementet ikke har vurdert, fordi det først og fremst er de fiskerimessige følger vi har vurdert i denne forbindelse.

Borten: Jeg behøver ikke si så meget. Det gjelder behandlingsmåten, som flere andre har vært inne på. Jeg vil bare understreke det andre har sagt, at når det gjelder saker av denne art, er det ikke så lett for oss å ta standpunkt på grunnlag av en muntlig redegjørelse når vi ikke har hatt noen muligheter for å vurdere saken på forhånd. Det er jo karakteristisk, det fiskeriministeren sier, at han har nedlagt mer arbeid i denne saken enn i noen annen sak, og har vurdert den både lengre og

grundigere enn andre saker. Dermed er det selvsagt at det ikke kan bli noen særlig verdi i en eventuell meningsutveksling i den utvidede utenrikskomite når vi ikke har fått tilstilt noen dokumenter på forhånd. Det er ofte vi får saker som er så klare at vi kan reagere momentant på Regjeringens antydende handlinger, men det er ikke tilfelle her. Her gjelder det en meget vidtrekkende sak med pluss- og minussider som krever forhåndskunnskap. Jeg vil gjerne presisere, særlig overfor formannen, at representanten Hambro i forrige møte reiste det spørsmål at når det er saker av denne art, hvorfor da ikke tilstille medlemmene de nødvendige dokumenter som gjør at vi kan ha litt forhåndskunnskap om problemstillingen? Etter min mening må det være en forutsetning hvis en da ikke vil slå inn på den arbeidsmåten at en tar et orienteringsmøte først, hvor de enkelte medlemmer for sin egen orientering spør om de ting de ønsker nærmere belyst, og at det så i et nytt møte blir anledning for de enkelte medlemmer til å si sin mening.

Johs. Olsen: Det var ikke min mening at det absolutt skal fremmes forslag, når formannen mener det ikke bør gjøres, men mitt forslag var bare ment som et diskusjonsgrunnlag, og begrunnelsen for det har jeg alt gitt.

I denne debatten er det blitt fremhevet at hvis ikke Findus får denne konsesjonen, må virksomheten i Hammerfest legges ned. Det er etter min mening en gal problemstilling. Det har vært forsøkt å få norske interesser til å overta Hammerfest-anlegget, for at man dermed skulle slippe å gi konsesjon til et utenlandsk selskap. Forholdet er at Stortinget har vedtatt en industriplan for Nord-Norge, som ble utarbeidet allerede i London i 1945. Den ble vedtatt straks etter freden. Denne planen omfatter Fi-No-Tro, og det er nå bygd 7 anlegg fra Skjervøy til Vardø. Et av de stedene som skulle ha et anlegg, var Hammerfest, men alt kunne ikke bygges med en gang. Hvis det skulle gå så galt at Freia skulle nedlegge produksjonen og virksomheten i Hammerfest – noe de ikke har interesse av å gjøre nå etter avtalen med Nestlé, hvoretter de skal produsere i 5 år fremover med leveranseavtale med Nestlé – har vi jo den utvei at staten, som har bygd og driver 7 anlegg i Nord-Troms og Finnmark gjennom Fi-No-Tro, også kan overta det åttende anlegget som er i Hammerfest. Hvis man mener at anlegget i Hammerfest må legges ned, er det en fallitterklæring overfor norsk tro på fiskerinæringen. Det er nettopp det dette vil være.

Det fremlegges tall og oppgaver, særlig fra Findus, ettersom det passer. Når man for eksempel snakker om bedriftens størrelse, opererer man med 700 arbeidere eller 900 arbeidere osv. I dette tilfelle blir det nevnt av statsråd Lysø at det er 900 arbeidere. Forholdet er at Findus har 500 arbeidere og en del funksjonærer, men så tar man med fiskerne på fiskerflåten og regner dem som arbeidere i bedriften. Dermed fremkommer tallet 900. På det beregningsgrunnlag har Fi-No-Tro i Båtsfjord kanskje 1500 arbeidere – hvis man tar med fiskerne som leverer råstoffet.

Det ble nevnt av statsråd Lysø at fiskerne ikke er spurt. Nei, det er riktig at fiskerne og organisasjonene ikke er spurt, men det er ikke ukjent for statsråd Lysø

Møte torsdag 8. november 1962 kl. 16

hva som er fiskernes og organisasjonenes, Råfisklagets ledelse og fylkesfiskarlagenes ledelses mening i Nord-Norge.

Til hr. Warholm vil jeg si at jeg ikke har hatt ordet en eneste gang om Findus-saken i Tromsø, så det var en nokså løs uttalelse fra hans side. Jeg har ikke nevnt Findus i Tromsø og ikke fremstilt saken der oppe slik han mente at jeg hadde gjort. Den var ikke oppe til behandling i det hele tatt på Råfisklagets årsmøte.

Statsråd Holler nevnte monopolstilling og at man ikke skulle være så redd for en slik utvikling. Han fortalte oss at fiskerne kunne levere fisken et annet sted hvis de fikk betalt en bedre pris der, og ikke reise til Hammerfest eller omvendt. Ja, det vitner om at han ikke har praktisk kjennskap til saken. Hvis fiskerne reiser fra Båtsfjord til Hammerfest og fisker på grunn av prisen, reiser de ikke tilbake igjen til Båtsfjord, men blir i Hammerfest. Da vil anlegget i Båtsfjord slippe opp for råstoff, og de hundrer av arbeidere som er knyttet til anlegget, vil bli arbeidsledige. Det gjelder ikke bare for Båtsfjord, men også for Berlevåg, Mehamn, Kjøllefjord, Honningsvåg og andre steder. Det er det som er problemet. Fiskerne er også kommunefolk og de som er fra Troms, Nordland og Finnmark tenker også på utviklingen i sin landsdel.

Når det gjelder spørsmålet om monopolstilling, er jeg ikke så sikker på at ikke storkapitalen kan skaffe seg monopolstilling også når det gjelder fisk. Det har vært nevnt at konsesjonsvilkårene kan regulere dette. Ja, det kan de kanskje til en viss grad. Vi kan regulere det på den måten at vi sier at de ikke kan slutte avtale om kjøp av fileten med andre produksjonslag uten godkjenning. Jeg tror det vil være vanskelig å få det godkjent som et vilkår – men la gå med det. Men om for eksempel Findus slutter å metaforretninger – eller rett og slett kjøper fisk som vanlig – med kanskje flertallet av norske bedrifter langs Finnmarkskysten og andre steder, og driver under Findus-merket i Hammerfest, og får produksjonen på den måten på én hånd, hvem kan nekte det? Det ble nevnt av hr. Hønsvald at Findus ikke kan selge uten under Findus-merket, og at det da må etablere seg i et annet navn. Det står i avtalen at de skal selge til Nestlé under Findus-merket og i den utstrekning som Nestlé kan motta. Det står ikke i avtalen – og det kan ikke være meningen – at hvis Nestlé ikke kan motta de produkter som Hammerfest produserer, kan fabrikken ikke pakke i Frionor-pakninger og levere til Frionor. At Frionor kan selge, det har de jo vist.

Hr. Hønsvald nevnte de skattefrie avsetninger. Det er ikke noe bånd. Men vi kan i konsesjonsvilkårene til Findus International sette – hvis vi er voksne nok – at dere må betale staten tilbake de pengene som staten har lagt ned i virksomheten i form av skattefritak.

Jeg vil gjerne komme litt tilbake til det hr. Johannes Holm sa, om at Findus har gjort et gigantisk arbeid. Det er riktig at selskapet har en stor filetoproduksjon, men når det gjelder salget ute på markedene, kan man ikke si at selskapet har utført et gigantisk arbeid. Det er Norge og Sverige som er hovedmarkedet for Findus. Vi har jo kapasitet også i de andre fryseriene, og ingen må tro at man ikke gjennom Fi-No-Tro hadde kunnet selge like mye, kanskje mer fileten både i Norge og Sverige om ikke Findus hadde vært. Det eneste markedet hvor det kan sies at Findus har

ekspandert, er det engelske, men det er ikke noen svære kvanta selskapet leverer dit ennå. Der har ikke Fi-No-Tro nådd så langt. Av dette selskaps eksport på 100 mill. kroner i 1961 var det bare noen få millioner på England, og resten var eksport på andre markeder, hvor Findus ikke er med i bildet, eller så lite at det er ganske ubetydelig. På det amerikanske marked fikk Findus lisens av departementet, men fant å måtte slutte der. Når det gjelder de 30 land hvor vi ellers har marked for vår fileteksport, så er Frionor det norske selskapet som har opparbeidet disse markeder, og selskapet opparbeider suksessivt nye markeder og øker salget.

Hr. Warholm nevnte brønnkutteren som gikk på Kristiansund og Trøndelag og førte småsei. Jeg kan fortelle hr. Warholm at det er mange år siden de hadde denne brønnkutteren. Da var det sommersei, men den har nå vært borte i mange år, og først i år er en av dem kommet tilbake. Det virkelige seifiske, som skaffer millioner av kilo fisk, foregår ikke i Sørøysund, men på Råsa og ute på Reian, og fisken måtte da slepes lange veier til land. Når det gjelder det småfisket som var i Kristiansund, så var det selvfølgelig på den måten at fisken ble slept til land og filetert. Det har man også begynt med i Finnmark, men der er man ikke kommet så langt ennå.

Hr. Johannes Holm sa også at det var mye mussa, men det er mye årsmussa, og den kan ingen filetfabrikk og ingen hermetikkfabrikk ta. Hermetikkfabrikkene i Stavanger har for mye mussa allerede. Silda om sommeren er jo mye åtesild, og går langt utpå havet, opptil 30–40 kvartmil ut, og den silda kan ikke føres til hermetikkfabrikkene i Stavanger eller andre steder. Man må kjenne til forholdene før man uttaler seg!

Når det gjelder Norfinn i Kristiansund, så er det riktig at det gikk bra, og det var ingen som var redd for at Norfinn med sitt anlegg i Kristiansund skulle få noen monopolstilling, eller at Norsk Felix skulle få noen monopolstilling med sitt anlegg i Brønnøysund. Men det er større grunn til å være redd for at hvis Nestlé engasjerer seg i Hammerfest, så vil dette selskapet få en monopolstilling, og vi har allerede hørt hvorledes Findus har opparbeidet seg bortimot en monopolstilling. Og Nestlé har flere hundretals millioner bak seg enn Findus her i landet har enkeltmillioner.

Formannen: Jeg har en del talere igjen. Klokken nærmer seg 21, og vi ser folk forlater lokalet, så jeg vil henstille til de etterfølgende talere å fatte seg forholdsvis kort. En del av de som er inntegnet, har jo også hatt ordet før.

Flem: Eg bad om ordet berre for eit par replikkar, eg sa elles det eg hadde tenkt å seie i det første innlegget mitt.

Det var først til industriministeren. Han var inne på dette med prisane. Det er klårt at fiskarane som andre vil ha best mogleg prisar. I ei så stor sak som denne synest eg nesten det er eit for enkelt argument å nemne, for det er litt for sjølvsaagt. Men i denne samanheng kjem det då inn kva ein eventuelt må betale for å få desse prisane.

Møte torsdag 8. november 1962 kl. 16

Eg ser det slik – og eg trur det er mange fiskarar som ser det slik – at dette som det her er tale om, kan innebære ei fullstendig strukturell endring både av utviklinga i fiskeria og av busetjinga på kysten. Eg ser det vidare slik at dersom me skal få ei slik strukturendring at me kanskje får ei konsentrert busetjing på få plassar langs kysten, så kan det vere eit spørsmål i kor stor utstrekning me vil vere i stand til å halde fisket oppe. Det er i all fall ein ting som er sikker: Der det skal leve og bu fiskarar, må det vere eit fiskarmiljø.

Det er ein ting til som sikkert mange ottast for i samband med ei strukturendring. Det er kva utvikling me vil få når det gjeld sjølve driftsmidlet, og eigedomstilhøva når det gjeld driftsmidlet.

Det var det eg hadde lyst til å seie i samband med dette.

Så var det nemnt her at Findus har gjort eit pionerarbeid. Det er vel for så vidt rett, men så har dei også fått stor stønad frå samfunnet for å kunne gjere dette arbeidet. Og det er vel ikkje rett, når ein ser den utvikling som har skjedd i fryseriindustrien, å tilskrive Findus all æra for det i all fall. Eg synest i all fall ikkje det bør festne seg for sterkt at dette einseitig kan tilskrivast Findus. Det er ei utvikling me ville ha fått uansett.

Langhelle: Når det gjelder selve behandlingsmåten, vil jeg gjerne si at vi har jo gjennom den brede redegjørelse og diskusjon her i dag fått et ganske godt innblikk i hva saken gjelder, og hvis det er noe ønske om det fra de to komiteers side, går jeg ut fra at vi kan fortsette denne debatt i et senere møte.

Jeg vil gjerne si noen ord om saken, og vil da med en gang gjøre oppmerksom på at jeg absolutt ikke er sakkyndig. Jeg sier det for sikkerhets skyld, så slipper hr. Johs. Olsen å si det. Men jeg har fulgt argumentasjonen i debatten og vil gjøre noen refleksjoner. Hvordan vi er kommet opp i den nåværende situasjon, er et spørsmål for seg, og utviklingen framover til den kan man like eller mislike, men situasjonen er der, og Regjeringen må naturligvis ta standpunkt til den slik som den foreligger.

Da må utgangspunktet etter min mening være at Findus er kommet i en helt ny stilling. Det er ikke Findus som det var for et halvt år siden eller ett år siden, det gjelder, men Findus som det er nå. Det kan man også like eller mislike, men det er et faktum. Findus har solgt til Nestlé navnet "Findus", jeg gjentar det, og bedriftene, alle unntatt én, nemlig Findus i Hammerfest. Salget av denne bedriften krever konsesjon fra de norske myndigheter. Den er ikke ennå gitt. Så kan man spørre: Kan ikke norske kjøpere overta bedriften i Hammerfest? Det spørsmål har vært stilt flere ganger. Det første spørsmål er da om kapital kan skaffes. Det kan man stille et spørsmålstegn ved. Det er vel ikke uten grunn vi har engasjert Trygve Lie til å fly verden rundt for å finne kapital til norsk industri. Men dessuten vil det forhold at kjøperen må overta visse forpliktelser, heller ikke gjøre dette lettere. Det er at kjøperen må overta plikten til levering av sine produkter til Nestlé, uten at Nestlé har en tilsvarende plikt til å kjøpe produksjonen i Hammerfest; hvis så bedriften ikke får avsatt sin produksjon til Nestlé, kan den etter avtalen selge fritt, men da ikke under navnet "Findus", og slik skal det være til midt i 1967. Dette er den helt

Møte torsdag 8. november 1962 kl. 16

nye situasjon for Findus som Regjeringen må ta standpunkt til. Er det sannsynlig at det da finnes norske kapitaleiere som er interessert i å kjøpe bedriften på disse vilkår? Det er et spørsmål. Fiskeriministeren har sagt at det ikke har meldt seg noen, og det vil jeg gjerne tro.

Å nekte konsesjon vil umiddelbart føre til usikkerhet for fremtiden. Det ligger i sakens natur. Det gjelder Hammerfest by i første rekke, det gjelder også Finnmark fylke. Og denne usikkerhet vil bestå så lenge saken ikke er avgjort, det må være helt på det rene.

Hvis på den annen side Findus International får konsesjon og kjøper bedriften, må vi tro at de vil utnytte kapasiteten i Hammerfest. Det må jo være derfor de kjøper. De har jo et internasjonalt salgsapparat, som kan overta den produksjon som er.

Så kommer vi da til fiskerinæringen, og der er det sterkt delte meninger i denne forsamling blant de presumptivt sakkyndige. Det gjør det ikke lettere for oss som ikke er sakkyndige.

La oss dele opp fiskerinæringen i to for anledningen, de aktive fiskere på den ene side og fiskefiletproduksjonen på den annen. Bedre avsetningsmuligheter må vel være, en fordel for de aktive fiskere i all fall. Jeg kan vanskelig forstå at fiskerne skulle ha noe imot å få et selgers marked, for å bruke det uttrykket, hvis nå det skulle bli tilfellet. Faren for et fremtidig monopol skulle også kunne møtes gjennom skikkelige vilkår i konsesjonen. Så har vi på den annen side fiskefiletindustrien. For den vil naturligvis ikke et selgers marked være like ønskelig som for fiskerne. Og her synes det å være en ganske fundamental uenighet blant de sakkyndige, etter min bedømmelse. Jeg må si at hr. Johs. Olsen har forundret meg i kveld. Han argumenterte etter min oppfatning i virkeligheten så langt at jeg satt igjen med inntrykket av at det beste ville vært om vi ikke hadde hatt Findus i det hele tatt. På den måte ble det argumentert, og argumentert så sterkt at for en ikke sakkyndig måtte inntrykket en satt igjen med, være at det beste ville ha vært for hele fiskerinæringen om Findus ikke eksisterte i det hele tatt.

Der får vi da det helt avgjørende spørsmål: Er det slik å forstå at fiskefiletproduksjonen allerede i dag er for stor? Vel, mener man det, er naturligvis spørsmålet om konsesjon nokså enkelt. Men hvis man ikke mener det – og jeg synes å ha merket at det blant de sakkyndige også på dette område er sterkt avvikende meninger – blir jo standpunktet til selve konsesjonsspørsmålet et annet.

For å konkludere – uten å ha verken sakkyndighet eller full oversikt over den saken vi behandler – så synes jeg nok allikevel etter redegjørelsen i kveld fra fiskeriministeren, og også etter å ha lyttet med stor interesse til den debatt vi har hatt, at sterke grunner taler for konsesjon.

Reinsnes: Jeg skal etterkomme formannens henstilling om å være kort. Jeg vil først si at jeg er enig i de betraktninger som hr. Langhelle nylig har trukket opp om det hele. Etter den redegjørelsen som fiskeriministeren har gitt, er det ikke så

Møte torsdag 8. november 1962 kl. 16

særlig store valgmuligheter, og de begrunnelser som han har gitt for det, må jeg si meg enig i.

Det er selvfølgelig store betenkeligheter til stede, som det er fremhevet her. Men det er også sagt at det er betenkeligheter ved ikke å gi konsesjon. Det har vært hevdet her at det nye selskapet som vil overta, ville få en monopolstilling. Men det skulle det ikke være så stor fare for, hvis den kan begrenses gjennom konsesjonsvilkårene. Fordelene skulle jo være til stede bl.a. derigjennom at dette selskapet vil gå inn for en høyere foredling av fisken og derved skape større arbeidsmuligheter, og dertil også høyere pris for fisken til fiskerne. Det nye selskapet har jo også større salgsmuligheter, og dermed også muligheter for å få solgt fisken i høyere foredlet tilstand. Med det forbehold at man gjennom konsesjonsvilkårene kan sikre de norske interesser på en betryggende måte, og hvis det vil ha betydning for fiskeomsetningen og fisketilvirkningen i det hele tatt – på det grunnlag kan jeg også tilrå konsesjon.

Engan: Jeg vil nødig ha sittende på meg at jeg skulle være uinteressert i en modernisering av fiskeforedlingen, slik hr. Warholm tydeligvis hadde til hensikt å fremstille det fra den siste debatt om Findus. Jeg er klar over at det man i grunnen er uenige om og det som kampen står om, er spørsmålet om konsentrasjon av bedrifter, og, som også hr. Flem var inne på, spørsmålet om det skal bo folk langs kysten også utenom sentrene. Jeg mener at Regjeringen må vurdere dette nøye, for det er ikke riktig som fiskeriministeren sier, og jeg synes de viser litt vrangvilje der, både han og industriministeren, når de snakker om høyere pris. Jeg kan uttrykke det i ett ord: priskrig. Naturligvis er jeg enig i at bedriftene bør være i stand til å betale mest mulig for råstoffet. Jeg var nylig i Danmark, og var nærmest forundret over hvor meget mer danske fiskere får for fisken enn fiskerne her i Norge får. Så langt er jeg enig. Men jeg må peke på hva jeg har pekt på så mange ganger tidligere: Kampen om råstoffet mellom de bedrifter som vi allerede har reist i fiskeindustrien. Alle som har drevet med å reise industri, vet at uten en råstofftilgang som ligger i takt med kapasiteten, vil bedriften halte, og det er det de er redde for, de bedrifter som vi har reist oppe i Finnmark og langs kysten ellers.

Jeg vil atter komme tilbake til spørsmålet om norsk kapital. Det er ikke å vente at norske kapitalinteresser skal kunne konkurrere med dette storkonsernet som er villig til å betale 200 % for aksjer. Hvis man har budt norske kapitalinteresser det samme, er det ikke å vente annet enn at de må tape. Men jeg vil gå så langt i min bekymring for dem som skal konkurrere med disse storbedriftene at jeg vil si at det er et spørsmål om vi ikke heller skulle nasjonalisere bedriften enn å la utenlandsk storkapital komme inn. Jeg tror ikke Regjeringen vil være i stand til å taumkjøre den slik som det må til for å gi de andre bedriftene livsmuligheter.

Johannes Holm: Jeg vil gjerne få komme med et svar til hr. Johannes Olsen. Det gjelder for det første det jeg sa om at Findus har utført et gigantisk arbeid når det gjelder salg på utenlandske markeder. Jeg må ærlig tilstå at jeg kanskje ikke har så gode betingelser for å uttale meg konkret, men når jeg sa dette, var det på

Møte torsdag 8. november 1962 kl. 16

grunnlag av uttalelser fra en av våre fremste eksperter på salgsvirksomhetens område nettopp når det gjelder dette med filet; han fortalte meg at Findus har utført dette arbeidet.

Så sa hr. Johs. Olsen at det var i Sørøysund den ble fisket, den seien som ble ført inn til Hammerfest. Det var på yttersiden av Sørøy den seien ble fisket. Jeg kan opplyse hr. Johs. Olsen om at jeg er godt kjent oppover Finnmark, og jeg har seilt rundt Sørøya mange ganger.

Hr. Johs. Olsen sa videre at det ikke var annet enn mussa som forekom på Finnmark. Selv har jeg fisket flere tusen hektoliter fin feitsild her i sommer, og hr. Johs. Olsen må vite at det er enda mange flere tusen hektoliter som er brakt inn, ikke fra havet, men fra Laksefjord og andre fjorder på Finnmarkskysten.

Johs. Olsen: Vesentlig fra havet.

Formannen: Statsråd Lysø får ordet til en kort replikk.

Statsråd lysø: Jeg tror ikke jeg kan tilføre noe nytt i saken nå. Jeg vil bare si et par ord i anledning av at det har vært fremstilt som om spørsmålet dreier seg om å bygge opp en bedrift i Hammerfest med de følger det vil få i retning av en konsentrasjon av fiskere. Hr. Johs. Olsen nevnte at fiskerne fra Båtsfjord ville forlate anleggene i Øst-Finnmark og reise til Hammerfest med fisken. Men vi har jo hatt Findus-anlegget i Hammerfest i mange år nå, og det har ikke skjedd noe av dette som hr. Johs. Olsen sier. Det spørsmålet dreier seg om, er bare om vi har interesse av å holde denne bedriften i full aktivitet med å produsere filet og selge disse varene på en effektiv måte. Bedriften ligger der, det er en ny eier, og det er spørsmål om vi skal slippe denne nye eieren til, med de muligheter de har. Det er ikke noe annet det er spørsmål om. Det blir ikke noen annen konsentrasjon enn den som har vært i Hammerfest i mange år. Det var bare dette jeg ville si.

Formannen: Flere har ikke forlangt ordet, og da kan vi vel anse debatten for avsluttet. Det blir da opp til Regjeringen, under sitt konstitusjonelle ansvar, å trekke en konklusjon for sitt vedkommende av det som har vært uttalt her i kveld, og jeg går ut fra at den deriblant også vil ta hensyn til det ønske som har vært uttalt her av enkelte, om å få en grundigere orientering og komme tilbake til saken i et nytt møte.

Til slutt vil jeg gjerne understreke at denne konferanse selvsagt er av fortrolig natur, det vil si at man ikke må uttale seg til pressen om det som her er foregått. Man kan selvsagt forelegge det for sine respektive partigrupper, men da igjen selvsagt under det vilkår at det er fortrolig.

Nybø: Det var angående forslaget fra hr. Langhelle om å komme tilbake til saken i et senere møte. Det ville jeg personlig sette pris på. Jeg forstår jo at denne saken har vært behandlet på en ganske annerledes inngående måte i Arbeiderpartiets

Møte torsdag 8. november 1962 kl. 16

gruppe, men av lett forståelige grunner har ikke alle vi som er til stede her i kveld kunnet være med på det – og aller minst på det plan som jeg går ut fra at både hr. Hønsvald og hr. Langhelle har fått være med og sette seg inn i denne saken. Jeg synes at så pass innfløkt, med data og tall, som fiskeriministerens redegjørelse her i kveld var, skal det godt gjøres å catche det hele på et øyeblikk, helt uforberedt. Derfor tror jeg nok at det var mange av oss som ikke har vært med på de tidligere drøftingene om saken, som var noe desorientert.

Formannen: Som jeg nevnte, har vi altså henstilt til Regjeringen å ta hensyn til de ønsker som her er fremkommet.

Statsråd Lysø: Jeg skal legge det fram i Regjeringen.

Møtet hevet kl. 21.10.